

NULMETING VEILIGHEID EN  
LEEFBAARHEID VIER STRATEN  
DE WIJERT GRONINGEN

# Straten in bloei

T. Cohen

L. Sipma

G. Versteeg

C. Zuidema

M. Zwijnenburg



rijksuniversiteit  
groningen



# Straten in bloei

**Nulmeting veiligheid en leefbaarheid  
vier straten De Wijert Groningen**

Juli 2011

**Rijksuniversiteit Groningen**

**INRAVAL**  
Groningen-Rotterdam

## COLOFON

© ST. INTRAVAL/Rijksuniversiteit Groningen

Postadres:  
Postbus 1781  
9701 BT Groningen  
E-mail [info@intraval.nl](mailto:info@intraval.nl)

[www.intraval.nl](http://www.intraval.nl)

Kantoor Groningen:  
St. Jansstraat 2C  
Telefoon 050 - 313 40 52  
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam:  
Goudsesingel 68  
Telefoon 010 - 425 92 12  
Fax 010 - 476 83 76

Juli 2011

*Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.*

Tekst:	Tali Cohen, Lisa Sipma, Gert Versteeg, Carla Zuidema en Michiel Zwijnenburg
Opmaak:	M. Haaijer
Omslag:	E. Cusiel
Druk:	Copy-Copy Groningen

## VOORWOORD

Dit rapport beschrijft een onderzoek naar veiligheid en leefbaarheid in vier straten in De Wijert, een wijk in de gemeente Groningen ten zuiden van het centrum. Het onderzoek is uitgevoerd als onderdeel van de studie sociologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. De vakgroep sociologie biedt in samenwerking met onderzoek- en adviesbureau INTRAVAL jaarlijks een leeronderzoek aan onder de naam “Project criminaliteit en veiligheid”. In dit project krijgen studenten de kans om onder begeleiding een onderzoek uit te voeren op het gebied van criminaliteit en veiligheid. Dit jaar is in opdracht van INTRAVAL met medewerking van de gemeente Groningen een onderzoek verricht naar veiligheid en leefbaarheid in vier straten in de Groningse wijk De Wijert. De opzet en uitvoering van dit onderzoek zijn gebaseerd op eerdere onderzoeken die in de afgelopen jaren in Groningen zijn uitgevoerd. INTRAVAL heeft in opdracht van de gemeente Groningen in het kader van Schoon, Heel en Veilig II een meting onder bewoners in Groningen-Zuid uitgevoerd. Daarnaast hebben studenten van sociologie in 2009 en 2010 metingen naar veiligheid en leefbaarheid gedaan in enkele straten in De Hoogte, de Indische buurt en de Oosterparkwijk. Uit cijfers van de Gemeente Groningen is naar voren gekomen dat De Wijert vaak boven het stedelijk gemiddelde scoort op gebieden van veiligheid en leefbaarheid (Gemeente Groningen, 2010). Vanwege verschillende negatieve signalen is besloten om dit onderzoek te verrichten in vier straten. Volgens stadsdeelcoördinatie zijn dit de meest problematische straten in De Wijert. In dit onderzoek hebben wij de ervaringen van de bewoners in kaart gebracht over de leefbaarheid en veiligheid in vier straten in De Wijert. Er is daarnaast ook gekeken naar maatregelen die in het verleden getroffen zijn en welke maatregelen er nog getroffen zouden kunnen worden.

Het uitvoeren van het onderzoek was voor ons een grote uitdaging. De totstandkoming van het rapport heeft veel tijd gekost, maar was zeker de moeite waard. We hebben tijdens de dataverzameling veel verschillende en bijzondere mensen ontmoet die allen een eigen verhaal hebben. Met hen hebben wij gesprekken gehad waar we met plezier aan terugdenken. Het was voor ons dus niet alleen een leerzame, maar ook een leuke ervaring om dit onderzoek te mogen uitvoeren. Dit komt mede door de leuke groep respondenten die aan het onderzoek heeft meegewerkt. Ondanks de werkdruk was de samenwerking erg prettig.

Het onderzoek is uitgevoerd door vijf sociologiestudenten van de Rijksuniversiteit Groningen: Tali Cohen, Lisa Sipma, Gert Versteeg, Carla Zuidema en Michiel Zwijnenburg. Tijdens het onderzoek zijn we begeleid door hoogleraar René Veenstra, wetenschappelijk medewerker Femke Munniksmä, directeur van INTRAVAL Bert Bieleman en senior-onderzoeker van INTRAVAL Jacco Snippe. Wij bedanken hen voor hun begeleiding, hulp en steun zonder welke dit rapport niet tot stand had kunnen komen. Verder gaat onze dank uit naar de bewoners van de vier straten in De Wijert die aan dit onderzoek hun medewerking hebben verleend.

Groningen  
Mei 2011

# INHOUDSOPGAVE

<b>Samenvatting</b>	<b>I</b>
<b>Hoofdstuk 1 Inleiding</b>	<b>1</b>
1.1 Wijkbeschrijving en algemene problematiek in De Wijert	2
1.2 Reeds getroffen maatregelen	4
1.3 Historische achtergrond	5
1.4 Probleemstelling en onderzoeksvragen	5
<b>Hoofdstuk 2 Theorie</b>	<b>7</b>
2.1 Leefbaarheid	7
2.2 Sociale Cohesie	8
2.3 Onveiligheid	10
<b>Hoofdstuk 3 Methoden</b>	<b>13</b>
3.1 Verloop onderzoek	13
3.2 Achtergrondkenmerken	14
<b>Hoofdstuk 4 Sociale cohesie</b>	<b>17</b>
4.1 Resultaten	17
4.2 Conclusie	19
<b>Hoofdstuk 5 Leefbaarheid</b>	<b>21</b>
5.1 Resultaten	21
5.2 Leefbaarheid volgens de bewoners	22
5.3 Conclusie	23
<b>Hoofdstuk 6 Onveiligheid</b>	<b>25</b>
6.1 Resultaten	25
6.2 Voorvallen en misdrijven	26
6.3 Slachtofferschap	27
6.4 Conclusie	28
<b>Hoofdstuk 7 Maatregelen</b>	<b>29</b>
7.1 Analyses op buurniveau	29
7.2 Concrete maatregelen	30
7.3 Klachten en maatregelen	32
7.4 Conclusie	33

<b>Hoofdstuk 8 Conclusie en discussie</b>	<b>35</b>
8.1 Sociale cohesie	35
8.2 Overlast en criminaliteit	35
8.3 Betrokkenheid bewoners bij vergroten leefbaarheid	36
8.4 Discussie	37
<b>Geraadpleegde literatuur</b>	<b>39</b>





## SAMENVATTING

Naar aanleiding van een incident in De Wijert tijdens de jaarwisseling van 2009 naar 2010 is besloten om deze wijk grondiger te bestuderen. Hoewel De Wijert goed scoort op veiligheid en leefbaarheid, zijn er straten die lagere scores halen. Om meer inzicht te verkrijgen in de problematiek die speelt in deze straten, wordt in dit onderzoek ingezoomd op vier straten in de Wijert. Dit zijn de Couperusstraat, Van Schendelstraat, Reviusstraat en de Camphuysenstraat. In dit onderzoek wordt in opdracht van onderzoek- en adviesbureau INTRAVAL, en in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen, geprobeerd antwoord te vinden op de vraag hoe het zit met sociale cohesie, leefbaarheid, veiligheid en de werking van maatregelen van de gemeente in deze straten. Deze opzet is gebaseerd op eerdere onderzoeken in andere wijken van Groningen, zoals de Oosterparkwijk, De Korrewegwijk, De Hoogte en de Indische Buurt. Verondersteld werd dat De Wijert op het gebied van leefbaarheid en veiligheid beter naar voren zou komen, omdat uit eerdere metingen was gebleken dat De Wijert op meerdere vlakken van leefbaarheid en veiligheid op of boven het stadsgemiddelde scoort.

De data die gebruikt worden in het onderzoek zijn verzameld door middel van enquêtes, die door een vijftal studenten van de Rijksuniversiteit Groningen onder buurtbewoners van deze straten zijn afgenomen. In totaal zijn 150 mensen geïnterviewd.

Op basis van deze enquêtes kunnen de volgende conclusies worden getrokken. Ten eerste blijken de vier straten zeer hoog op veiligheid te scoren. Dit gegeven botst met de aanleiding van dit onderzoek, namelijk dat deze straten laag zouden scoren op veiligheid. Leefbaarheid wijkt negatief af ten aanzien van het stadsgemiddelde, maar is nog steeds voldoende. Hoewel het verschil tussen de straten groot is, wijkt de sociale cohesie sterk af van het stadsgemiddelde, en is daarmee zeer laag. Bewoners voelen zich veilig en hun woonomgeving wordt over het algemeen genomen als plezierig ervaren. Om de leefbaarheid te vergroten kan de aandacht gericht worden op de sociale cohesie en specifieke aspecten van leefbaarheid.



# 1. INLEIDING

De begrippen leefbaarheid en veiligheid staan hoog op de politieke agenda. Een leefbare en veilige woonomgeving bepaalt het woongenot van de bewoners in een stad, zo ook in Groningen. Om als gemeente beleid te ontwikkelen is inzicht nodig in hoe de bewoners van Groningen zelf de leefbaarheid en veiligheid in de stad en in hun eigen buurt ervaren.

De wijk De Wijert in Groningen is het onderzoeksobject. Hoewel het stadsdeel vaak boven het stedelijk gemiddelde scoort op gebieden van veiligheid en leefbaarheid, zijn er meerdere straten in De Wijert waar lagere scores worden behaald (Gemeente Groningen, 2008). De straten waarop in dit onderzoek de aandacht is gericht zijn de Couperusstraat, Van Schendelstraat, Reviusstraat en de Camphuysenstraat. Er zijn verschillende aanleidingen voor dit onderzoek. Ten eerste is er tussen 2006 en 2008 een toename geweest van het aantal meldingen door bewoners bij het Meldpunt Overlast in De Wijert. Deze toename heeft vooral betrekking op geluidsoverlast. Vormen van overlast als drugsoverlast en jongerenoverlast komen gemiddeld minder vaak voor. De overlast van omwonenden kende ook een lichte toename in die periode. Daarnaast was er een toename in het aantal fietsen- en autodiefstallen. Gevoelens van onveiligheid liggen rond het stedelijk gemiddelde. Op het gebied van de leefbaarheid is er tussen 2006 en 2008 een toename van verloedering. Er werd meer overlast ondervonden van hondenpoep, bekladding van muren en vernielingen. Hoewel de hoeveelheid overlast van deze zaken nog onder het stedelijk gemiddelde ligt, is het mogelijk dat deze toename een trend weergeeft. Tevens valt op dat in 2008 minder mensen de toekomst van de wijk met vertrouwen tegemoet zien dan het geval was in 2006.

Volgens een medewerker van stadsdeelcoördinatie is het voornaamste probleem de onverdraagzaamheid van bewoners. Als er bijvoorbeeld een avondje muziek gedraaid wordt, wordt de politie gebeld in plaats van zelf te vragen of de muziek zachter kan. Als een tuin niet wordt onderhouden wordt de woningbouwvereniging gebeld in plaats van dit aan te kaarten bij de burens. Dit schetst een situatie waarbij bewoners het gevoel kunnen hebben dat ze niet op elkaar kunnen rekenen en niet op elkaar kunnen vertrouwen. Het onvoldoende vertrouwen tussen de bewoners onderling kan duiden op het elkaar niet kennen en mede als gevolg daarvan een relatief lage sociale cohesie.

Bovenstaande mondt uit in de volgende onderzoeksvraag die centraal staat in dit onderzoek: “Hoe ervaren de bewoners de leefbaarheid en veiligheid in De Wijert?” Hierbij vormen de begrippen sociale cohesie, leefbaarheid, veiligheid de rode draad van het onderzoek. Daarnaast zal er ook gekeken worden naar onder andere de effecten van maatregelen die reeds zijn getroffen en zal er ook gekeken worden naar wat voor maatregelen de gemeente eventueel nog kan treffen.

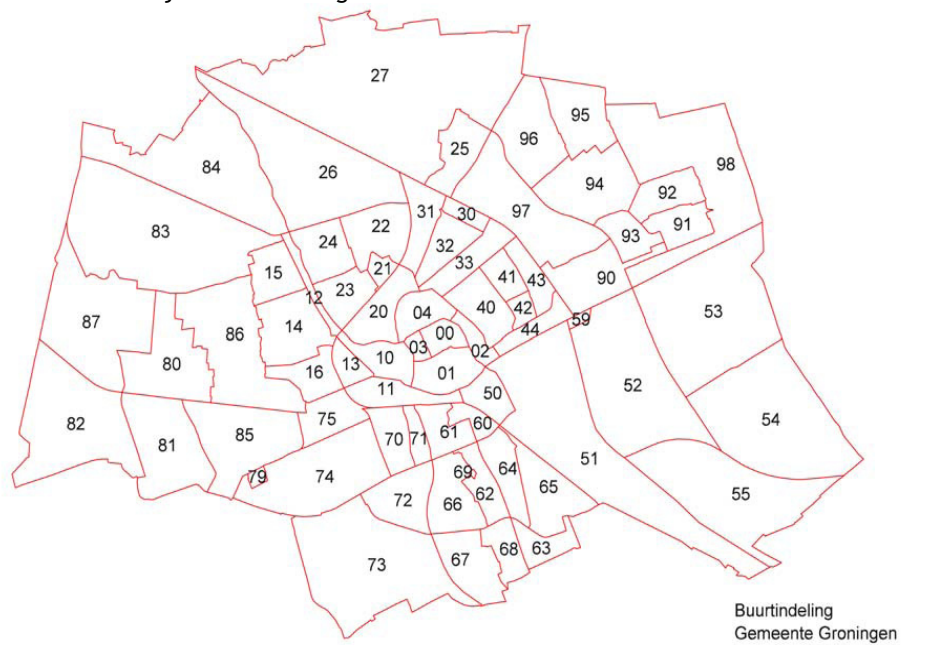
In het onderzoek wordt de veiligheid en leefbaarheid van de vier straten in De Wijert in kaart gebracht. De gemeente Groningen kan met deze informatie een beter beeld vormen van de situatie in De Wijert. De gemeente heeft de intentie bewoners te betrekken bij te nemen maatregelen en projecten in hun wijk. Doordat de mening van de bewoners in onze interviews is weergegeven, kan de gemeente haar intentie doorzetten in eventueel beleid. Daarnaast is het goed om bewoners mee te laten denken over mogelijke maatregelen en vooral ook om de bewoners zelf actief te laten worden in hun straat (INTRAVAL, 2006; 2007). In vervolgonderzoek kan worden nagegaan welke resultaten dankzij de inspanningen van de gemeente en mogelijk de bewoners zijn behaald.

De opzet en uitvoering van dit onderzoek is gebaseerd op eerdere onderzoeken die in de afgelopen jaren in Groningen zijn uitgevoerd. In 2007 heeft INTRAVAL in opdracht van de gemeente Groningen in het kader van Schoon, Heel en Veilig II een meting onder bewoners in Groningen-Zuid uitgevoerd (INTRAVAL 2007). Daarnaast hebben studenten van sociologie in 2009 en 2010 metingen naar veiligheid en leefbaarheid gedaan in enkele straten in De Hoogte en de Indische buurt (Oude Groeniger e.a. 2009) en de Oosterparkwijk (Van den Bergh e.a. 2010).

## 1.1 Wijkbeschrijving en algemene problematiek in De Wijert

De Couperusstraat, Van Schendelstraat, Reviusstraat en de Camphuysenstraat bevinden zich in De Wijert, een wijk in Groningen Zuid. In figuur 1,1 wordt De Wijert aangeduid met buurtcode 66.

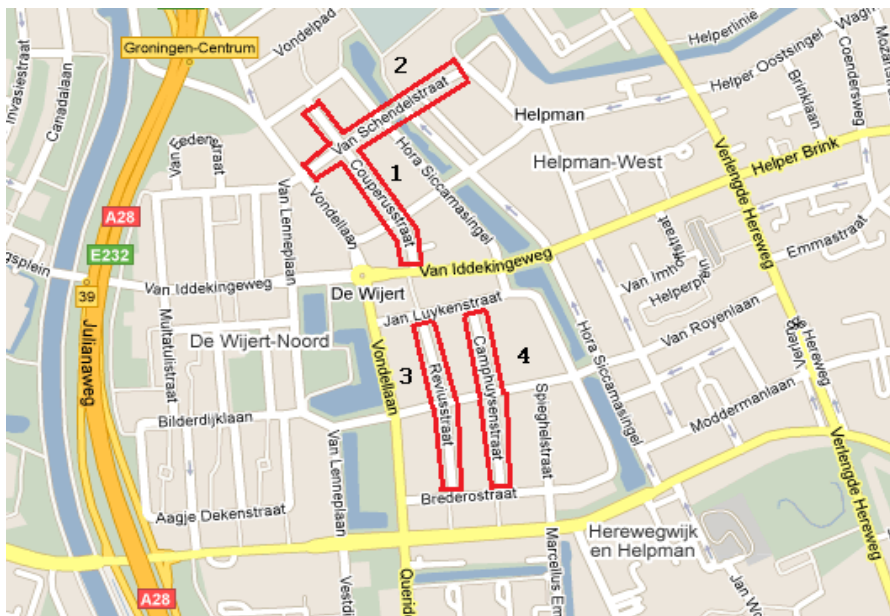
Figuur 1.1 Wijken van Groningen



Bron: Statistisch Jaarboek Groningen 2010

De Wijert bestaat uit twee delen, De Wijert Noord en Zuid, gescheiden door de Van Ketwich Verschuurlaan. De vier eerder genoemde straten bevinden zich allemaal in De Wijert Noord. In figuur 1.2 is De Wijert Noord afgebeeld. De Wijert Noord ligt tussen Helpman en Corpus Den Hoorn in, en ligt ten zuiden van het centrum. Deze locatie maakt dat de ligging ten opzichte van voorzieningen in Groningen zeer gunstig is. De zuidelijke ringweg (A27) en de Julianaweg (A28) die aan de grenzen van de wijk liggen, sluiten De Wijert goed aan op het snelwegennet (Gemeente Groningen, 2008). Hoewel enkele delen uit deze straten recentelijk vernieuwd zijn, is het oudste deel van de wijk gebouwd in de jaren '60. In de jaren '70 is met de aanleg van De Wijert Zuid begonnen.

Figuur 1.2 Deel van De Wijert, met de vier onderzochte straten



De Wijert Noord staat bekend als een groene wijk met bijna 5.000 inwoners. Er wonen relatief veel ouderen en er is sprake van een groot aantal eenpersoonshuishoudens. Het aantal uitwonende studenten in de buurt betreft 707, het aantal 18-24 jarigen bedraagt 648 en het aantal kamerverhuurpanden is 19 (Gemeente Groningen, 2010).

Het merendeel van de woningen bestaat uit portiekwoningen zonder lift (70%). Daarnaast zijn er nog galerijwoningen en rijwoningen. Van alle woningen is 60% in eigendom van een corporatie en 22% is in eigendom van de bewoner. De overige woningen zijn verdeeld over particuliere verhuur en de beleggerhuursector. De recente wijkvernieuwing heeft geleid tot een toename in koopwoningen (Gemeente Groningen, 2008).

De woningvoorraad is inmiddels gedateerd en gezien de kleine woningen is de verhuurbaarheid van de woningen de laatste jaren gedaald. Eerder is vermeld dat het merendeel van de woningen bestaat uit portiekwoningen zonder lift. Ouderen in de wijk zijn beperkt in de keuze voor geschikte woningen, met als gevolg dat ze lang in hun huizen blijven wonen, of vertrekken uit de wijk (Gemeente Groningen, 2010). Dit gegeven biedt een verklaring voor het percentage ouderen in de wijk. Tevens is tijdens de bouw weinig rekening gehouden met de explosieve toename in autoverkeer, -gebruik en -bezit. In een aantal straten is dit terug te zien door een gebrek aan parkeerruimte.

Enkele verbeteringen aan de woonkwaliteit die onlangs zijn aangebracht zijn: het vervangen van portiekwoningen door nieuwe appartementen en grondgebonden eengezinswoningen (door Nijestee); het vervangen van bejaardenwoningen door grondgebonden ecowoningen (Lefier); het onderhoud aan het winkelcentrum aan de Van Lenneplaan; en het project 'Zuid Paraat', dat onlangs gestart is om jongerenoverlast en onveiligheid in De Wijert tegen te gaan (Gemeente Groningen, jaartal ontbreekt).

Uit de Wijkanalyse De Wijert blijkt dat de waardering voor voorzieningen in de wijk rond het stadsgemiddelde ligt en dat de waardering voor het winkelaanbod en ouderenvoorzieningen bovengemiddeld is. De kwaliteit van de woonomgeving (7,1) scoort significant lager dan het stedelijk gemiddelde (7,7). Tevens blijkt de werkloosheid in De

Wijert Noord hoger te liggen dan het stadsgemiddelde, 10,5% tegenover 5,6% (Gemeente Groningen, 2009).

## 1.2 Reeds getroffen maatregelen

In 1998 werd het convenant wijkvernieuwing ontwikkeld. In 2002 vloeide hier het Nieuw Lokaal Akkoord (NLA) uit voort. Het NLA is ontwikkeld door de gemeente Groningen en de Groninger woningbouwcorporaties. Het NLA had als doelstelling de leefkwaliteit in de stad te verbeteren. Er moesten wijken ontstaan waarin mensen graag zouden willen wonen. Dit diende onder andere te worden bewerkstelligd door elk jaar extra woningen te bouwen. De gemeente was daarnaast van mening dat 14 wijken in Groningen behoefte hadden aan extra aandacht, waaronder De Wijert. Dit betekent dat hier niet alleen nieuwe projecten werden gestart om huizen te bouwen en te renoveren, maar ook projecten om de leefbaarheid en veiligheid in De Wijert te verbeteren. De gemeente onderkent dat het niet uitsluitend haar taak is om hier zorg voor te dragen, maar dat de bewoners zelf hierin ook een grote rol dienen te spelen. Veel wijkspecifieke projecten zijn daarom toegespitst op de medewerking van bewoners.

Om de problematiek in De Wijert te verminderen zijn er, zoals genoemd, verschillende projecten opgestart. Het eerste project is 'Klein preventief onderhoud'. Hierbij bekijkt de gemeente een aantal keer per jaar of er gebreken zijn in de wijk die kunnen worden opgelost. Het gaat hierbij om openbaar groen, straatmeubilair en bestrating. Bij constatering van een probleem, doet de gemeente haar best om het zo snel mogelijk op te lossen. Het speerpunt van deze aanpak is dan ook het voorkomen van klachten van bewoners. Hiermee hoopt de gemeente een sfeer te scheppen waarbij bewoners voelen dat ze niet eerst hoeven te klagen over leefbaarheidsproblemen, maar dat de gemeente de problemen aanpakt voor er klachten over komen.

Een tweede project dat is gestart in De Wijert en dat ook in andere wijken in de stad loopt, is project 'Buurtbemiddeling'. In dit project worden bewoners ingezet om als vrijwilliger te bemiddelen bij conflicten. Deze vrijwilligers krijgen vervolgens een korte training en worden dan ingezet als bemiddelaar bij conflicten tussen burens. De vrijwilliger gaat bij beide burens langs om het verhaal te horen en probeert daarna in gezamenlijk overleg tot een oplossing te komen. Als er eventueel een oplossing is gevonden, dan controleert de vrijwilliger later of beide partijen zich aan de afspraak hebben gehouden. Door conflicten tussen burens op deze manier aan te pakken ontstaan er een aantal voordelen. Zo scheidt het instellen van een vrijwilliger uit de buurt een band van vertrouwen en herkenning. Daarnaast is het handig dat niet direct de woningbouwvereniging ingeschakeld hoeft te worden. Dit scheelt werklast voor corporatiemedewerkers waardoor ze zich kunnen richten op andere zaken die moeten worden verbeterd.

Het derde project dat is gestart in De Wijert is het project 'Veilige jaarwisseling'. Al meerdere jaren is de jaarwisseling in De Wijert rumoerig en loopt het uit op incidenten waarbij de politie moet ingrijpen. De jaarwisseling van 2009 naar 2010 was de directe aanleiding voor het project. In dat jaar zijn vreugdevuren aangestoken op plekken waarvoor deze niet bedoeld waren. Daarnaast zorgden jongeren voor overlast en weigerden zij te vertrekken nadat de politie hen dit had verzocht. Uiteindelijk is de ME ingeschakeld en zijn de jongeren op hardhandige wijze verdreven. De gemeente wilde dit soort incidenten voortaan voorkomen en heeft verschillende maatregelen genomen. Zo zijn alle bewoners van De Wijert aan de hand van een brief ingelicht over de gedoogplekken voor vreugdevuren. De jongeren die tijdens voorgaande jaarwisselingen in aanraking zijn

geweest met de politie worden nauwlettend in de gaten gehouden en sommigen krijgen een buurtverbod of enkelband. Op de plek waar het de laatste keer is misgegaan zijn tijdens de jaarwisseling camera's geplaatst om sneller ingrijpen van de politie mogelijk te maken. Afgelopen jaar is de jaarwisseling zonder problemen verlopen en daarmee lijkt het project effect te hebben gehad.

### **1.3 Historische achtergrond**

Kenmerkend voor De Wijert is de stempelbouw, een bouwmethode waarbij gebruik wordt gemaakt van een herhaald patroon van samenhangende clusters van een aantal losstaande bouwblokken. Deze samenhangende clusters worden ook wel een stempel genoemd. Deze stempels zijn identiek en de gebouwen lijken dan ook sterk op elkaar. Voor de variatie zijn delen van de wijk ten opzichte van elkaar gespiegeld. Een voorbeeld van stempelbouw komt voor in de Reviusstraat en de Camphuysenstraat. Daar staan aan de westkant van de straat identieke portiekwoningen van drie verdiepingen hoog, en aan de oostkant van de straat staan identieke flats van vier verdiepingen hoog (Gemeente Groningen, 2008).

De woningen die in de periode na de tweede wereldoorlog zijn gebouwd in De Wijert zijn vaak goedkoop en snel in elkaar gezet. Deze woningen zijn veelal slecht geïsoleerd en daarnaast vertonen de huizen ook andere gebreken. Deze tekortkomingen kunnen leiden tot geluidsoverlast en irritaties die niet bevorderlijk zijn voor de sociale cohesie in een wijk (Wijkactieplan Korrewegwijk 2007, Wijkactieplan De Hoopte 2007).

### **1.4 Probleemstelling en onderzoeksvragen**

Voorgaande kan een aanleiding zijn voor een afname van de leefbaarheid en veiligheid in de vier straten van De Wijert. Om deze reden wordt er nu onderzoek gedaan naar de vraag hoe de bewoners zelf de leefbaarheid en veiligheid in De Wijert ervaren. In de vier straten zijn in totaal 150 bewoners geïnterviewd over de onderwerpen sociale cohesie, leefbaarheid, veiligheid en maatregelen. Dit brengt ons bij de volgende probleemstelling:

*Wat is de veiligheid- en leefbaarheidbeleving van de bewoners van de vier straten in De Wijert? Welke maatregelen kunnen er worden getroffen om de veiligheid en leefbaarheid in De Wijert te vergroten?*

Om deze probleemstelling zo goed mogelijk te kunnen onderzoeken zijn er verschillende onderzoeksvragen opgesteld:

A. Huidige situatie in de buurt:

- Hoe is het gesteld met de sociale cohesie in de vier straten in De Wijert?
- In welke mate is er sprake van overlast en criminaliteit?
- Op welke wijze zijn bewoners betrokken bij het vergroten van de leefbaarheid van de buurt?

B. Te nemen maatregelen:

- Welke maatregelen kunnen de leefbaarheid en veiligheid in de buurt verbeteren?
- Welke bijdrage kunnen bewoners leveren om de leefbaarheid en veiligheid in de buurt te verbeteren?





## 2. THEORIE

De begrippen leefbaarheid en sociale cohesie staan hoog op de politieke agenda. De verantwoordelijkheid voor de zorg en het sociale vangnet wordt nu bijna in zijn geheel gedragen door de overheid. De verzorgingsstaat staat door de vergrijzing en toename van de gemiddelde leeftijd onder druk. De overheid is om deze reden bezig met een heroriëntatie van de verantwoordelijkheidsverdeling tussen overheid, burger en de markt (Frieling, 2007). Met deze heroriëntatie probeert de overheid in steeds grotere mate een beroep te doen op de verantwoordelijkheid van burgers om een bijdrage te leveren aan collectieve belangen. De overheid probeert de burgers te stimuleren door de leefbaarheid in buurten en straten te verbeteren. Hiermee hoopt de overheid dat de burgers gezamenlijk meer zorg zullen dragen voor het welzijn in de buurt.

De nadruk op het vergroten van sociale cohesie in buurten is groter geworden sinds de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in werking is getreden. In de Memorie van Toelichting bij de Wet Maatschappelijke Ondersteuning staat: “De regering wil (...) stimuleren dat mensen die dat kunnen, meer dan nu het geval is, zelf oplossingen bedenken in de eigen sociale omgeving voor problemen die zich voordoen. De regering stelt daarom een aantal historisch gegroeide vanzelfsprekendheden in zorg en ondersteuning ter discussie en doet een groter beroep op de eigen draagkracht” (VWS, 2006, p. 6). De overheid hoopt dat de zelfredzaamheid van burgers toeneemt door onder meer de sociale cohesie in buurten en wijken te verbeteren. De overheid wil vooral een laagdrempelige vangnetfunctie creëren voor mensen die slechts in beperkte mate zelfredzaam zijn (Frieling, 2007).

Door de leefbaarheid te verbeteren wil de overheid de sociale cohesie tussen de bewoners van een buurt vergroten. Om dit te kunnen doen moet duidelijk zijn wat het begrip leefbaarheid inhoudt. Het begrip leefbaarheid wordt in de literatuur vaak aan de fysieke en sociale kenmerken en de veiligheid van de omgeving gekoppeld. Fysieke kenmerken worden besproken in de subparagraaf leefbaarheid. Sociale kenmerken (sociale cohesie) en veiligheid behoeven, vanwege de complexiteit van de begrippen een eigen subparagraaf.

### 2.1 Leefbaarheid

Voor leefbaarheid bestaan veel uiteenlopende definities. Leefbaarheid is een verzamelbegrip geworden voor onder andere de gebreken in de leefomgeving van mensen (vooral in grote steden) en de kwaliteit van de buurt. Leefbaarheid geeft dus een totaaloordeel van de leefomgeving weer. Het is lastig om een alomvattende definitie te geven voor dit begrip. De interpretatie van leefbaarheid verschilt niet alleen tussen individuen maar verschilt ook tussen buurten. Mensen beleven en waarderen de leefbaarheid heel verschillend, en het begrip hangt dus in grote mate af van de normen en waarden waarmee een individu zijn buurt beoordeelt (VROM, 2004).

Ondanks dat leefbaarheid een subjectief begrip is, zijn er ook objectieve kenmerken die van invloed zijn op leefbaarheid. Het is moeilijk om op basis van verschillen in type woonomgeving en persoonlijke kenmerken het oordeel over de buurt van bewoners te voorspellen. Gebleken is namelijk dat een groot gedeelte van de mensen die in de minst gewaardeerde gebieden van een stad (hoge woningdichtheid, hoge criminaliteitscijfers) woont toch positief oordeelt over hun woonomgeving. Een aantal factoren is van invloed op

leefbaarheid. Ten eerste zijn fysieke kenmerken van de buurt van invloed op het oordeel van de bewoners. Een tweede factor is de sociale kenmerken van de buurt. Ten derde kunnen overlast en criminaliteit worden genoemd als belangrijke indicatoren voor het waardeoordeel van bewoners (VROM, 2004).

Hieronder worden de fysieke kenmerken uitgelicht. Onder sociale kenmerken van de woonomgeving wordt de bevolkingssamenstelling en de sociale interactie tussen bewoners verstaan. Sociale interactie draait om de manier waarop de bewoners met elkaar omgaan en de mate waarin men contact heeft met buurtbewoners. De mate van betrokkenheid, bijvoorbeeld in de vorm van burenhulp, zijn aspecten die bij de sociale kenmerken horen. In de subparagraaf over sociale cohesie wordt hier verder op ingegaan. Overlast en criminaliteit worden uitgelicht in de paragraaf 'Veiligheid'.

### **Fysieke kenmerken**

Bij de fysieke kenmerken die bijdragen aan het begrip leefbaarheid gaat het om de soort bebouwing. Het gaat hier bijvoorbeeld om de woningdichtheid en aanwezigheid van flats. Hoe meer flats en hoe hoger de woningdichtheid, des te lager de waardering van de woonomgeving. Het gevaar bij deze fysieke kenmerken is dat het effect van de bebouwing groter wordt geacht dan het daadwerkelijk is. Zo brengt een hoge woningdichtheid sociale problemen met zich mee brengt. Criminaliteit en overlast komen namelijk veel voor in combinatie met hoge woningdichtheid en flats. Het is om deze reden lastig om fysieke kenmerken los van sociale kenmerken te beoordelen, omdat deze factoren elkaar beïnvloeden. De fysieke factoren faciliteren namelijk gevolgen.

Een ander fysiek kenmerk dat van belang is voor het totaaloordeel van bewoners over leefbaarheid is de aanwezigheid van groenvoorzieningen. De aanwezigheid van een nabijgelegen park of plantsoen heeft meerwaarde in gebieden met hoge woningdichtheid. Ook de kwaliteit van het openbaar vervoer heeft een positief effect op leefbaarheid in gebieden met hoge woningdichtheid (VROM, 2004).

Concluderend kan er gesteld worden dat er verschillende factoren van invloed zijn op leefbaarheid. Verschillende benaderingen leggen de nadruk op verschillende factoren van leefbaarheid. In de *leefbaarheidbenadering* wordt de nadruk gelegd op de fysieke kenmerken, en in de *communitybenadering* is het sociale klimaat erg belangrijk. Vaak beïnvloeden de verschillende (zojuist besproken) factoren van leefbaarheid elkaar en ze zijn bovendien vaak cumulatief. Dit kan leiden tot een concentratie van problemen wat vervolgens weer kan leiden tot een neerwaartse spiraal in de achteruitgang van leefbaarheid (De Hart, 2002). Duyvendak (1998) stelt om deze reden dat het vergroten van sociale cohesie in buurten met een slechte leefbaarheid belangrijk is. Het bevorderen van sociale cohesie zorgt er namelijk voor dat de negatieve sociale kenmerken worden omgebogen in positieve kenmerken. Negatieve sociale kenmerken zijn bijvoorbeeld egoïstisch en asociaal gedrag (muziek hard aan zetten) en positieve sociale kenmerken zijn bijvoorbeeld een band met mensen in de buurt hebben en rekening met ze te houden.

## **2.2 Sociale cohesie**

Ook sociale cohesie is een begrip waar al vele definities van zijn gevormd. Veel van de interpretaties en analyses rond dit begrip komen voort uit het aanpakken van probleemwijken in grote steden. De focus wordt bij de aanpak van probleemwijken voornamelijk gelegd op groepen die de orde verstoren. Ook de burger die zijn eigen welzijn als doel heeft in plaats van het gemeenschappelijke welzijn krijgt veel aandacht als het gaat

om sociale cohesie. Sociale cohesie wordt vaak gebruikt om problemen op te lossen. Het gebrek aan sociale cohesie verwijst naar problematische ontwikkelingen, desintegratie van groepen, afname van solidariteitsbanden en sociale uitsluiting (De Hart, 2002). In deze subparagraaf zal uiteengezet worden wat de definitie is en welke vormen van sociale cohesie er zijn. Ook wordt uitgelegd hoe sociale cohesie kan worden verbeterd aan de hand van de *goalframing theory* van Lindenberg (1998).

### **Definitie en vormen van sociale cohesie**

Bij het bestuderen van sociale cohesie blijkt dat dit een meerdimensionaal begrip is. De verschillende aspecten zijn: deelname aan maatschappelijke instituties, sociale contacten die mensen onderling hebben en de oriëntatie van burgers op collectieve normen en waarden. Ook heeft sociale cohesie te maken met beweegredenen en motieven van mensen. Mensen kunnen handelen uit altruïstische motieven, eigenbelang, morele beginselen, groepsdruk of persoonlijke identificatie met anderen. Ondanks alle variaties die binnen het begrip sociale cohesie mogelijk zijn, zijn er wel degelijk terugkerende elementen te noemen. Deze elementen zijn groepsidentificaties en saamhorigheidsgevoelens, frequente en intensieve contacten tussen de leden, onderling vertrouwen tussen de leden, gedeelde normen en waarden en deelname aan het groepsleven (De Hart, 2002).

Lindenberg (1998) beschrijft sociale cohesie met de term *sharing groups*. Dit zijn groepen van individuen die samenwerken om gemeenschappelijke doelstellingen na te streven door samen iets tot stand te brengen of met elkaar te delen. Dit is de grondslag voor sociale bindingen. Het nadeel van groepsbindingen zijn de beperkingen die aan een individu worden opgelegd. Individuen streven namelijk op een moment meerdere doelen na, waardoor het individu altijd moet kiezen tussen activiteiten. Lindenberg maakt bij *sharing groups* onderscheid tussen sterke vormen en zwakke vormen van solidariteit. Hechte vriendschappen en familierelaties zijn voorbeelden van sterke vormen van solidariteit.

Frieling (2007) heeft aan de hand van uitgebreid literatuuronderzoek de volgende dimensies van sociale cohesie gevonden:

1. De mate waarin bewoners dingen samen doen. Hieronder valt onder meer het organiseren van activiteiten voor de buurt en het maken van een praatje met buurtbewoners.
2. De mate waarin bewoners steun verlenen aan elkaar. Hieronder valt het bieden van een luisterend oor wanneer iets droevigs is gebeurd of een oogje in het zeil houden wanneer iemand weg van huis is.
3. De mate waarin bewoners zich betrokken voelen bij buurtgenoten.

Deze dimensies zijn ontworpen door Frieling om sociale cohesie te kunnen meten. Deze dimensies worden ook in dit onderzoek gebruikt om sociale cohesie te meten. Bij elk van de drie dimensies zijn vragen in de vragenlijst opgenomen om dit te meten.

Volgens De Hart (2002) verwijst sociale cohesie naar de interne samenhang van een sociaal systeem. Zij heeft een functionele component en hier draait het om de samenwerking tussen actoren binnen een sociaal systeem (groep, organisatie, samenleving) en de coördinatie van hun handelen (onder invloed van de voor- en nadelen die daarmee verbonden zijn en het aan- of afwezig zijn van alternatieven). Er is ook een normatieve component. Deze betreft de identificatie en gevoelens van solidariteit met anderen die als moreel verplichtend worden ervaren. Bij sociale cohesie is het noodzakelijk dat mensen hun persoonlijke belangen afstemmen op het gemeenschappelijke belang, in de activiteiten rekening houden met elkaar en elkaar controleren op de naleving van de gezamenlijk onderschreven normen. Hoe dit mogelijk is, wordt met behulp van de *goalframing theory* uitgelegd.

### **Goalframing theory**

Sociale cohesie kan worden besproken in combinatie met de *goalframing theory*. Deze theorie wordt hieronder eerst uitgelegd, en in de daaropvolgende alinea wordt getoond hoe sociale cohesie met behulp van deze theorie kan worden bevorderd.

Lindenberg (1998) onderscheidt het hedonistische frame, het instrumentele-/winstframe en het normatieve frame. Het hedonistische frame is het sterkst en gaat uit van de persoon zelf. Het gaat om behoeftebevrediging in de tegenwoordige tijd, oftewel het hier en nu, waarin de emoties de acties bepalen. Emoties zijn niet weg te denken en daar dankt het hedonistische frame zijn kracht aan. De opbrengsten zijn direct. Het instrumentele-/winstframe is een frame waarbij tevens gehandeld wordt uit eigenbelang. In dit frame wordt echter wel gekeken naar de toekomst. Dit frame staat op de tweede plaats qua sterkte. Hoewel het nog steeds gericht is op het eigenbelang, is het meer gericht op de toekomst. De opbrengsten zijn opbrengsten op lange termijn, en zijn daardoor minder aantrekkelijk. Het normatieve frame daarentegen is gericht op het collectief. Ook dit frame is gericht op de toekomst, maar het gaat erom dat mensen zich gedragen 'zoals het hoort'. Hierdoor is dit frame het zwakst, de opbrengsten zijn slechts indirect. In dit frame gaat het om de weg naar het doel toe en niet het doel zelf.

Een individu kan slechts selectief zijn aandacht verdelen en dit zorgt voor een voortdurend conflict tussen de doelframes van het individu. Om sociale cohesie te bevorderen moet het normatieve frame continu worden geactiveerd en gestabiliseerd (Frieling, 2008). Dit stelt Frieling, omdat alleen in dit frame het eigenbelang wordt overschaduwd door het gemeenschappelijk belang. Als gemeenschappelijke belangen meer op de voorgrond treden bij een individu, zal dit individu meer rekening houden met de overige bewoners, waarbij zijn hedonistische belangen naar de achtergrond verschuiven.

## **2.3 Onveiligheid**

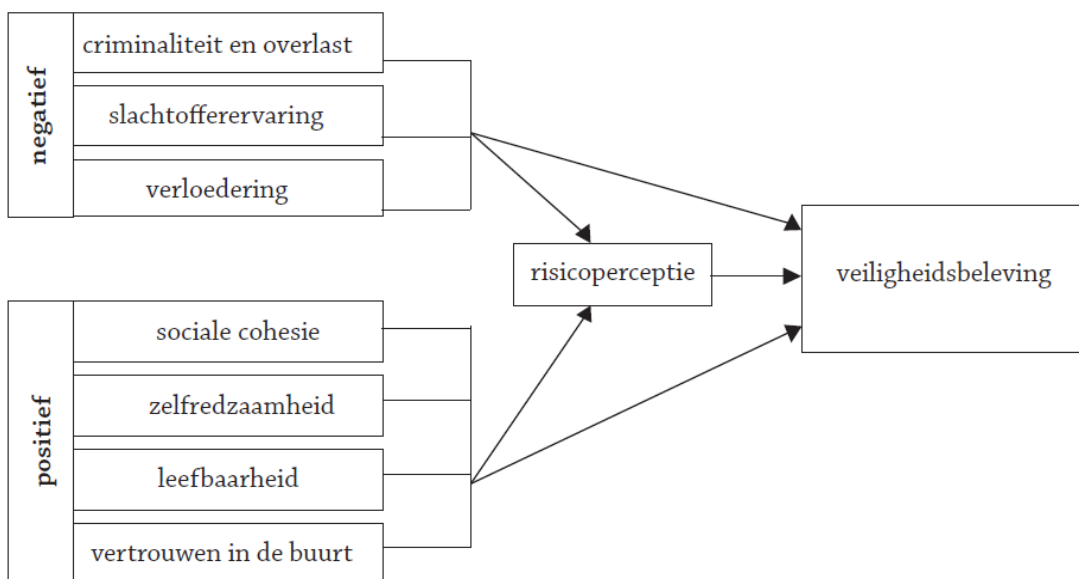
In tegenstelling tot de twee voorgaande begrippen is het begrip veiligheid gemakkelijk te definiëren. In de afgelopen jaren is er een groeiende interesse voor het thema, waarbij het voornamelijk om de sociale veiligheid draait. Bedreigingen komen steeds minder van 'buiten' (zoals natuurrampen en technologisch falen), en steeds meer van 'binnen' waarbij het gaat om bedreigingen vanuit bijvoorbeeld de buurt of straat waarin men leeft, om mensen die moedwillig handelen. Sociale veiligheid verwijst naar 'de afwezigheid van bedreigingen van de ene burger(groep) jegens de andere burger(groep)' (Boers, Steden & Boutellier, 2008, p. 34).

Veiligheid, en de beleving hiervan, omvat meer dan het ontbreken van gevaar of het succesvol bestrijden van criminaliteit (Boers, Steden & Boutellier, 2008). Tevens van belang zijn onder andere de leefbaarheid in de buurt, ervaringen met onveiligheid, persoonskenmerken en beïnvloeding door andere personen. Veiligheid is daarmee een multidimensionaal en dynamisch begrip. Het vraagstuk kan zowel negatief als positief benaderd worden. Voorbeelden van negatieve veiligheidsfactoren zijn criminaliteit, overlast, hinder, slachtofferervaring, veranderingen in de buurtcontext en vage gevoelens van onbehagen. Hoewel feitelijke bedreigingen van veiligheid zwaar meewegen in de perceptie van mensen omtrent veiligheid, kunnen feitelijke bedreigingen door criminaliteit slechts een klein deel de onveiligheidsgevoelens van mensen verklaren. Aan de andere kant zijn er 'niet strafrechtelijk genormeerde gedragingen die wel als bedreigend worden ervaren, van belang zijn bij het ontstaan van gevoelens van angst en kwetsbaarheid' (Boers, Steden & Boutellier, 2008, p. 36). Voorbeelden van onderzoeken naar positieve

veiligheidsfactoren zijn echter schaars. Enkele van deze factoren zijn sociale cohesie, zelfredzaamheid, leefbaarheid en vertrouwen in de buurt.

Op basis van negatieve en positieve veiligheidsfactoren hebben Boers, Steden en Boutellier (2008) een conceptueel model opgesteld, met het doel deze factoren te toetsen. Het model verklaart de veiligheidsbeleving van mensen via risicoperceptie met behulp van positieve en negatieve omstandigheden. De onderzoekers gebruiken hiervoor verschillende factoren. Factoren die veiligheid en veiligheidsbeleving negatief beïnvloeden, zijn criminaliteit en overlast, slachtofferervaring en verloedering. Factoren die veiligheid positief beïnvloeden, zijn sociale cohesie, zelfredzaamheid, leefbaarheid en vertrouwen in de buurt. Deze factoren hebben direct invloed op de veiligheidsbeleving, of indirect, door invloed op risicoperceptie. Het model wordt grafisch weergegeven in figuur 2.1.

Figuur 2.1 Factoren die van invloed zijn op risicoperceptie en veiligheidsbeleving



De eerste positieve factor, sociale cohesie, kan beschreven worden als de binding van burgers met hun buurtgenoten en de buurt (Boers, Steden & Boutellier, 2008). Voor een uitgebreide uitleg van dit begrip, zie paragraaf 2.3. De tweede factor, zelfredzaamheid, verwijst naar het vermogen actie te ondernemen om bepaalde doelen te bereiken, of, in termen van veiligheidsbeleving, het voorkomen van slachtofferschap. De derde factor, leefbaarheid, verwijst naar de kwaliteit van de woningen, sociale voorzieningen en het toekomstperspectief van de buurt. De vierde en laatste factor betreft vertrouwen in de buurt. Deze factor geeft antwoord op de vraag: ‘In welke mate hebben burgers het gevoel bij een groep te horen?’ Een grote mate van vertrouwen in de buurt stimuleert burgers tot zich actief inzetten voor het sociale klimaat, veiligheid en leefbaarheid in hun omgeving.

Sociale en fysieke kenmerken hebben een interacterende en cumulatieve werking (Van den Bergh e.a., 2010). In de *broken windows theory* van Wilson en Kelling (1982) komt dit nadrukkelijk naar voren. De *broken windows theory* veronderstelt dat signalen als gebroken ramen, afval en graffiti een toename veroorzaken in criminaliteit. Keizer, Lindenberg en Steg (2008) hebben met behulp van zes veldexperimenten deze theorie getoetst, en concludeerden dat wanneer mensen normoverschrijdend gedrag van anderen waarnemen, dit de drempel verlaagt om zelf normen te overschrijden. Met andere woorden, normovertredend gedrag heeft een negatief effect op het naleven van andere normen en

regels, doordat het normatieve frame minder op de voorgrond treedt (Keizer, Lindenberg & Steg, 2008).

Naast het onderscheid in positieve en negatieve veiligheidsfactoren kan er tevens onderscheid gemaakt worden tussen objectieve (sociale) en subjectieve (sociale) veiligheid en kans op slachtofferschap (Wittebrood & Van Beem, 2004). Objectieve veiligheid verwijst naar de feitelijke criminaliteit die voorkomt in de publieke ruimte. Subjectieve veiligheid omvat de mate waarin burgers deze publieke ruimte als veilig ervaren. Er bestaat een discrepantie tussen objectieve en subjectieve veiligheid (Van den Bergh e.a., 2010). Ondanks een geringe (geregistreerde) criminaliteit kunnen mensen zich onveilig voelen. Om de veiligheid te bevorderen, is verbetering van al deze factoren van belang.

### 3. METHODEN

In dit onderzoek is op systematische wijze vragen gesteld aan een groot aantal respondenten. Hierbij is van tevoren een brief gestuurd aan de respondenten waarin uitgebreid werd uitgelegd wat de bedoeling is van het onderzoek. Op deze wijze is geprobeerd de respons te verhogen. In dit hoofdstuk wordt het verloop van het onderzoek beschreven, wordt uitgelegd hoe de variabelen zijn geoperationaliseerd en worden de verschillende achtergrondkenmerken van de respondenten uit de vier straten besproken.

#### 3.1 Verloop onderzoek

Stadscoördinatie heeft in De Wijert vier straten aangewezen waarbij werd verzocht de leefbaarheid en veiligheid nader te onderzoeken. De keuze van de straten berust op de gedachte dat, hoewel De Wijert vaak boven het stedelijk gemiddelde scoort op gebieden van leefbaarheid en veiligheid, er meerdere straten in De Wijert zijn waarbij er lagere scores worden behaald. Door deze straten te onderzoeken is het mogelijk om er achter te komen wat de ervaringen van de bewoners zelf zijn als het gaat om de leefbaarheid en veiligheid.

In totaal zijn er 343 adressen benaderd om deel te nemen aan het onderzoek in de vier straten van De Wijert. Hiervan zijn de Couperusstraat en de Van Schendelstraat volledig benaderd, en zijn er voor een deel brieven rondgebracht in de Reviusstraat en de Camphuysenstraat. Bij 115 huishoudens is het afnemen van de interviews niet gelukt omdat de bewoners herhaaldelijk niet thuis waren. Dit kan verschillende redenen hebben: het kan zijn dat ze niet op de bel reageerden, het kan zijn dat ze niet op het woonadres verbleven, maar ook dat ze vaak niet thuis waren. Van de overgebleven 228 huishoudens is bij 150 huishoudens een interview afgenomen. 78 huishoudens wilden niet meewerken aan het onderzoek. Indien voor de responsberekening alleen de adressen worden meegenomen waarbij *face to face* contact is geweest met de bewoner, dan is de respons 66%. Aan het onderzoek hebben ongeveer evenveel mannen als vrouwen deelgenomen. Het aantal vrouwen bedraagt 48,7% tegenover 51,3% mannen. De gemiddelde leeftijd is 38 jaar.

De interviews in de vier straten van De Wijert zijn afgenomen in de periode van 28 maart 2011 tot 27 april 2011. De respondenten zijn willekeurig gekozen op basis van het huisadres. De duur van een interview varieerde van twintig minuten tot een uur. De vragenlijsten zijn gebruikt om de onderzoeksvragen te onderzoeken en zijn opgesplitst in zes verschillende onderdelen: sociale cohesie, leefomgeving, veiligheid, sterke en minder sterke aspecten van de straten, maatregelen en achtergrondkenmerken.

Om de sociale cohesie te meten is gebruik gemaakt van een schaal die aan de hand van zeven items is samengesteld (Frieling, 2008). Hierin is gevraagd naar betrokkenheid en contact met de bewoners in de straat. Daarnaast is gevraagd of er straatfeesten, barbecues of andere activiteiten zijn georganiseerd in de straat; op deze manier is de mate waarin individuen samenwerken in het creëren van welzijn, de mate van onderlinge solidariteit en de gevoelens van betrokkenheid gemeten. De vragen over of er straatbarbecues zijn geweest en hoe vaak men deze straatbarbecues heeft bezocht zijn samengenomen tot een nieuwe variabele. Van de zeven items is het gemiddelde genomen. De schaal loopt van één tot en met vijf en heeft een Cronbach's Alpha van 0,72.

De leefbaarheid in de vier straten is ten eerste gemeten aan de hand van een vraag over de cijfermatige waardering van de woning op een schaal van één tot en met tien. Vervolgens is gevraagd aan de respondenten om het rapportcijfer van de woning nader te verklaren. Verder is ook gevraagd naar de verhuisplannen voor de komende twee jaar van de respondenten. Indien men (misschien) van plan was te verhuizen binnen twee jaar werd de reden hiervan gevraagd. Tot slot is de perceptie van de bewoners gevraagd als het gaat om kenmerken van de fysieke omgeving, als rommel en afval op straat, kapotte straatverlichting, graffiti en losliggende stoeptegels et cetera.

Om de veiligheid te meten in de vier straten van De Wijert is gebruik gemaakt van een schaal die aan de hand van vijf items is samengesteld. Deze vragen zijn eerst gehercodeerd zodat een hogere score meer subjectieve veiligheid betekent. De schaal is een gemiddelde score van deze vijf items, waarbij de respondenten minstens drie vragen geldig moesten hebben beantwoord. Indien een respondent minder dan drie bruikbare antwoorden had gegeven, werd deze respondent niet meegenomen in de analyses. De schaal loopt van één tot en met vijf en heeft een Cronbach's Alpha van 0,79. Daarnaast is er, om meer specifieke informatie te verkrijgen, gevraagd of er bepaalde plekken in de straat worden vermeden vanuit de veiligheidsbeleving.

Bij sterke en minder sterke punten van de straten is er gemeten in hoeverre bewoners van de straat verschillende aspecten als woonomgeving, sfeer, ligging en kindvriendelijkheid een zwak of sterk aspect van de straat vonden. Dit is gemeten op een vijf puntsschaal die loopt van zeer zwak tot zeer sterk. Tot slot is er in het gedeelte maatregelen eerst gevraagd of de bewoners tevreden waren met de algemene maatregelen die de gemeente Groningen op dit moment treft in de straten. Vervolgens zijn de concrete maatregelen die in De Wijert worden genomen onderzocht. Hierbij is eerst de vraag gesteld of de respondenten bekend zijn met de bestaande maatregelen die in de straten worden toegepast en vervolgens hoe zij de effectiviteit hiervan beoordeelden. Daarna is er aan de respondenten gevraagd of zij zich willen inspannen om de veiligheid en leefbaarheid in hun straat te verbeteren.

### 3.2 Achtergrondkenmerken

Ter verduidelijking van de resultaten worden eerst een zestal kruistabellen gepresenteerd waarin aangegeven wordt hoe de sociaal demografische samenstelling van de straten is. Ten eerste is in tabel 3.1 de burgerlijke status van de respondenten naar straat weergegeven. Uit de resultaten blijkt dat 43% alleenstaand is. De alleenstaanden zijn in de meeste straten in de meerderheid, met uitzondering van de Van Schendelstraat, waar 20% alleenstaand is tegenover 48% getrouwd. Onder de categorie 'anders' vallen de respondenten die bij hun ouders wonen of bij/met anderen wonen (bijvoorbeeld studenten).

Tabel 3.1 Burgerlijke status naar straat

Straatnaam	Getrouwd	Samen-wonend	Alleen-stand	Anders	N
Couperusstraat	27%	19%	47%	7%	70
Van Schendelstraat	48%	24%	20%	8%	22
Reviusstraat	18%	15%	49%	18%	33
Camphuysenstraat	18%	18%	50%	14%	22
Totaal	27%	19%	43%	3%	147

Chi<sup>2</sup>-analyse, F(3)=35.2, p<0,01



In tabel 3.2 is de dagelijkse bezigheid van de respondenten uit de vier straten weergegeven. 64% van de respondenten heeft betaalde werkzaamheden. Opvallend is de dagelijkse bezigheid van de respondenten uit de Couperusstraat. Hier wordt zichtbaar hoger gescoord (79%) op betaalde werkzaamheden in vergelijking met de andere straten. Daarnaast is op te merken dat er in de Reviusstraat relatief gezien veel respondenten werkloos zijn, of gebruik maken van de AWW of WAO. Ook is 21% van de respondenten in de Reviusstraat huisvrouw/man.

Tabel 3.2 Dagelijkse bezigheid naar straat

Straatnaam	Betaalde werkzaamheden	Huisvrouw\man	Student/scholier	Werkloos/AWW/WAO	Gepensioneerd	N
Couperusstraat	79%	10%	6%	1%	4%	70
Van Schendelstraat	68%	12%	12%	8%	-	25
Reviusstraat	39%	21%	15%	21%	-	33
Camphuysenstraat	46%	14%	18%	14%	9%	22
Totaal	64%	13%	11%	9%	3%	150

Chi<sup>2</sup>-analyse, F(4)=187.3, p<0,01

In tabel 3.3 is de woontijd van de respondenten naar straat weergegeven. Van de respondenten woont 40% korter dan 2 jaar in de straat. Opvallend hierbij is de Van Schendelstraat, waar 60% van de bewoners er korter woont dan 2 jaar. Dit heeft te maken met de nieuwe woningen die anderhalf jaar geleden zijn gebouwd in deze straat. Verder wonen er weinig respondenten (6%) langer dan 10 jaar in de Reviusstraat. Dit heeft te maken met het feit dat er anderhalf jaar geleden nieuwe woningen zijn opgeleverd in deze straat.

Tabel 3.3 Woontijd naar straat

Straatnaam	< 2 jaar	2 - 5 jaar	5 - 10 jaar	10 > jaar	N
Couperusstraat	40%	26%	11%	23%	70
Van Schendelstraat	60%	24%	4%	12%	25
Reviusstraat	36%	27%	27%	6%	32
Camphuysenstraat	18%	32%	32%	18%	22
Totaal	40%	27%	17%	17%	150

Chi<sup>2</sup>-analyse, F(3)=21.0, p<0,01

In tabel 3.4 staat weergegeven of de respondenten in een huur- of koopwoning wonen. Uit de tabel komt naar voren dat 70% van de respondenten in een huurwoning woont. In de Camphuysenstraat wonen alle respondenten in een huurwoning en in de Reviusstraat woont 97% van de respondenten in een huurwoning. In de Van Schendelstraat en de Couperusstraat wonen ongeveer de helft van de respondenten in een koopwoning en daarmee de andere helft van de respondenten in een huurwoning.

Tabel 3.4 Huur/koopwoning naar straat

Straatnaam	Huurwoning	Koopwoning	N
Couperusstraat	56%	44%	70
Van Schendelstraat	48%	52%	25
Reviusstraat	97%	3%	33
Camphuysenstraat	100%	-	22
Totaal	70%	30%	150

Chi<sup>2</sup>-analyse, F(1)=24.0, p<0,01

In tabel 3.5 zijn de leeftijdsgroepen naar straat weergegeven. De meeste respondenten (75%) vallen binnen de leeftijdsgroep van 26 tot 50 jaar. Dit geldt vooral voor de Reviusstraat waar 88% van de respondenten tussen de 26 en 50 jaar is. Daarnaast is 15% van de respondenten 51 jaar en ouder en 11% van de respondenten tussen de 18 en 25 jaar. De straten scoren qua leeftijdsverdeling ongeveer gelijk.

Tabel 3.5 leeftijdsgroepen naar straat

Straatnaam	18 - 25 jaar	26 - 50 jaar	50> jaar	N
Couperusstraat	12%	71%	17%	70
Van Schendelstraat	8%	76%	16%	25
Reviusstraat	6%	88%	6%	33
Camphuysenstraat	18%	64%	18%	22
Totaal	11%	75%	15%	150

Chi<sup>2</sup>-analyse, F(45)=107,6 , p<0,01

Tabel 3.6 geeft een overzicht van de etniciteit van de respondenten. De meeste respondenten (77%) zijn van Nederlandse afkomst. In de Reviusstraat is de etnische heterogeniteit het grootst. Hier is 42% van de respondenten van niet-Nederlandse afkomst, met name anders (Azië, Afrika, Midden Oosten et cetera) scoort hoog 27%.

Tabel 3.6 Etniciteit per straat

Straatnaam	Nederlands	Suri-naams	Antil-liaans	Moluk-ken	Overig Euro-pees	Anders	N
Couperus-straat	80%	3%	1%	1%	7%	7%	70
Van Schendel-straat	84%	4%	-	4%	-	8%	25
Reviusstraat	58%	-	6%	3%	6%	27%	33
Camphuysen-straat	86%	5%	-	-	9%	-	22
Totaal	77%	3%	2%	2%	6%	11%	150

Chi<sup>2</sup>-analyse, F(5)=42,7 , p<0,000

## 4. SOCIALE COHESIE

In dit hoofdstuk wordt de sociale cohesie in de straten besproken. Eerst zal de sociale cohesie uiteengezet worden naar de straat- en achtergrondkenmerken. Vervolgens zal de samenhang tussen sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid gemeten worden.

### 4.1 Resultaten

In dit rapport wordt gebruik gemaakt van variantie-analyses. Voor het aangeven van statistisch significante verschillen tussen groepen wordt gebruik gemaakt van superscripts. Indien twee groepen dan wel straten significant van elkaar verschillen hebben ze verschillende superscripts (A verschilt significant van B). Daarbij duidt A een significant hogere score dan B aan. In Tabel 4.1 is bijvoorbeeld de sociale cohesie in de Reviusstraat significant lager dan in de Van Schendel- en Camphuysenstraat. Onderling verschillen de Van Schendel- en de Camphuysenstraat niet met elkaar. De Couperusstraat heeft geen significant verschil in gemiddelde met de andere straten.

De scores voor sociale cohesie kunnen oplopen van 1 tot en met 5. Tabel 4.1 toont dat de gemiddelden liggen tussen 2,02 en 2,56. Daarmee blijkt dat de straten relatief laag scoren op sociale cohesie. Dit betekent bijvoorbeeld dat mensen weinig contact hebben gehad met iemand uit de straat, dat mensen zich weinig betrokken voelen bij de mensen die in hun straat wonen, en dat mensen in de afgelopen 12 maanden nauwelijks of niet hebben samengewerkt om samen met straatbewoners iets te organiseren voor de straat. In vergelijking met een aandachtswijk is het gezamenlijke gemiddelde (2,63) statistisch significant hoger dan in de Korrewegwijk (2,15) (Bartelds et al, 2011). Dit toont aan dat, hoewel de sociale cohesie relatief laag is, deze in verhouding tot een aandachtswijk als de Korrewegwijk meevalt. Ook in de Oosterparkwijk is de sociale cohesie (1,74) lager dan in deze straten in de Wijert.

Tabel 4.1 Gemiddelde sociale cohesie uiteengezet naar straat

Straatnaam	Gemiddelde	Standaard deviatie	N
Couperusstraat	2,63	0,80	70
Van Schendelstraat	2,98 <sup>A</sup>	0,73	25
Reviusstraat	2,89 <sup>B</sup>	0,99	33
Camphuysenstraat	2,63 <sup>A</sup>	1,02	22

Eenweg variantie-analyse,  $F(3,146)=4,81$   $p<0,01$

Er is daarnaast ook onderzocht of groepen bewoners verschillend scoren op sociale cohesie. De resultaten van deze analyses worden weergegeven in tabellen 4.2 tot en met 4.6. Uit tabel 4.2 blijkt dat de sociale cohesie hoger is indien men getrouwd is. Trouwens is dus statistisch significant hoger dan alleenstaand. De sociale cohesie is lager indien men alleenstaand is, maar deze bewoners wijken daarbij niet statistisch significant af van samenwonenden en 'anders-wonenden'.

Tabel 4.2 Gemiddelde sociale cohesie uiteengezet naar burgerlijke staat

Burgerlijke staat	Gemiddelde	Standaard deviatie	N
Getrouwd	2,97 <sup>A</sup>	,84	41
Samenwonend	2,56 <sup>AB</sup>	,98	28
Alleenstaand	2,50 <sup>B</sup>	,83	65
Anders	2,43 <sup>AB</sup>	1,04	16

Eenweg variantie-analyse,  $F(3,146)=2,89$   $p<0,05$

Tabel 4.3 toont dat er geen statistisch significante verschillen zijn voor sociale cohesie als gekeken wordt naar hoofdbezigheid van de bewoners. Daarbij moet worden opgemerkt dat de groep gepensioneerden slechts uit vijf respondenten bestaat en dat er daarom niet genoeg respondenten zijn om betekenisvolle uitspraken over deze groep te kunnen doen. Om uitspraken te kunnen doen over een eventueel statistisch significant verschil zijn meer gepensioneerde respondenten noodzakelijk.

Tabel 4.3 Gemiddelde sociale cohesie uiteengezet naar hoofdbezigheid

Hoofdbezigheid	Gemiddelde	Standaarddeviatie	N
Betaalde werkzaamheden	2,71	,83	95
Huisvrouw/man	2,66	1,07	20
Student/scholier	2,41	,98	16
Werkloos	2,17	,99	13
Gepensioneerd	3,21	,51	5

Eenweg variantie-analyse,  $F(4,144)=1,84$   $p=0,123$

Uit tabel 4.4 blijkt dat de sociale cohesie van bewoners toeneemt wanneer ze langer woonachtig zijn in de straat. De sociale cohesie is het grootst bij de groep bewoners die langer dan tien jaar in de straat wonen. Daarnaast is er ook gekeken of het soort woning invloed heeft op de score voor sociale cohesie. Uit de ANOVA toets is echter gebleken dat het niet uitmaakt in wat voor soort woning de bewoner woonachtig is.

Tabel 4.4 Gemiddelde sociale cohesie uiteengezet naar woonduur

Woonduur	Gemiddelde	Standaarddeviatie	N
<2 jaar	2,44 <sup>B</sup>	,82	59
2-5 jaar	2,55 <sup>AB</sup>	,98	40
5-10 jaar	2,78 <sup>AB</sup>	,98	25
>10 jaar	3,01 <sup>A</sup>	,75	25

Eenweg variantie-analyse,  $F(3,145)=2,84$   $p=0,04$

Wat de verschillende leeftijdsgroepen betreft, laat tabel 4.5 zien dat er verschillen zijn voor de gemiddelde sociale cohesie. De groep jongeren (18-25 jaar) scoort significant lager dan de twee andere leeftijdsgroepen.

Tabel 4.5 Gemiddelde sociale cohesie uiteengezet naar leeftijdsgroepen

Leeftijdsgroepen	Gemiddelde	Standaard deviatie	N
18-25 jaar	1,89 <sup>B</sup>	,81	16
26-50 jaar	2,67 <sup>A</sup>	,88	111
>51 jaar	2,99 <sup>A</sup>	,83	22

Eenweg variantie-analyse,  $F(2,146)=7,87$   $p<0,01$

Dat de bewoners een statistisch significant hogere score op sociale cohesie behaalden indien ze kinderen hebben (al dan niet thuiswonend) blijkt uit de gemiddelde scores van 2,87

(kinderen) tegenover 2,34 (geen kinderen). Zowel het opleidingsniveau als het geslacht tonen geen statistisch significant verschil voor sociale cohesie. Tot slot blijkt dat ook de etniciteit van de respondenten geen duidelijk verschil geeft. Autochtonen hebben een gemiddelde score van 2,62 (N=115) en allochtonen van 2,65 (N=35) op sociale cohesie.

Tevens is er een regressieanalyse uitgevoerd waarbij de kenmerken die naar voren kwamen in de voorgaande tabellen zijn gebruikt als verklarende factoren. De resultaten van de regressieanalyse schetsen hetzelfde beeld als naar voren kwam uit de variantieanalyses. Meer dan tien jaar woonachtig zijn in de straat zorgt voor meer sociale cohesie. Ook getrouwd zijn leidt tot meer sociale cohesie in de straat. Werkloos zijn is met een t-score van -1,92 net niet significant en kan daarmee niet worden gezien als een verklarend aspect voor (minder) sociale cohesie.

Tot slot zijn de correlaties van sociale cohesie met verschillende aspecten van de leefbaarheid berekend. Op die manier kan worden gemeten of de sociale cohesie hoger wordt bij verscheidene aspecten van de leefomgeving. De resultaten hiervan staan in tabel 4.6. De tabel toont dat er significante correlaties zijn tussen sociale cohesie en de tevredenheid over de woning (.21), de woonomgeving als sterk punt van de straat (.27) en de sfeer in de buurt als sterk punt (.46). Zowel de woonomgeving als de sfeer als sterk punt werden in de vragenlijst gesteld als ‘in hoeverre ziet u dit als sterk punt van uw straat’. Deze resultaten betekenen dat bewoners die veel contact hebben met de rest van de straat ook vaker tevreden zijn met hun woning en de omgeving.

Tabel 4.6 Correlaties tussen sociale cohesie en verschillende factoren

	Sociale cohesie	
Tevredenheid woning (rapportcijfer 1 t/m 10)	,21	*
Verhuismobiliteit	,03	
Onveiligheid	,08	
Woonomgeving als sterk punt	,27	**
Sfeer als sterk punt	,46	**

\*p<0,05, \*\*p<0,01 (tweezijdig), N=150

## 4.2 Conclusie

- De vier straten scoren gemiddeld gezien niet hoog op sociale cohesie. De straatbewoners hebben wel contact met elkaar, maar met gemiddeldes van onder de 3 voor elke straat kan opgemerkt worden dat er geen sprake is van ‘hechte’ straten. Er is nog ruimte voor verbetering van de sociale cohesie in de vier straten.
- In vergelijking met de Korreweg- en de Oosterparkwijk is de sociale cohesie hoger. In dit perspectief is de sociale cohesie in de Wijert dus niet laag.
- Uit de regressieanalyse blijkt dat getrouwd zijn en langer dan tien jaar woonachtig in de straat zijn, verklarende achtergrondkenmerken voor sociale cohesie zijn.
- Sociale cohesie hangt samen met de leefbaarheid van de straat. Waar de sociale cohesie laag is, lijkt de leefbaarheid ook minder te zijn (leefbaarheid wordt in hoofdstuk 5 in beeld gebracht).



## 5. LEEFBAARHEID

In dit hoofdstuk komen de resultaten van de analyses van leefbaarheid aan bod. Daarvoor wordt eerst gekeken naar de leefbaarheid in de vier verschillende straten. Hoe tevreden zijn de bewoners met hun woning en de straat? Daarnaast wordt er ingegaan op de perceptie van de bewoners als het gaat om de mate waarin verscheidene voorvallen in de omgeving voorkomen.

### 5.1 Resultaten

Tabel 5.1 geeft weer hoe de respondenten denken over hun woning. Tabel 5.1 is daarbij een weergave van de tevredenheid over de woning. Om de tevredenheid over de woning te kunnen meten zijn de bewoners gevraagd een rapportcijfer voor hun woning te geven. Uit deze cijfers blijkt dat bewoners van de Couperusstraat (7,40) en de Van Schendelstraat (7,72) hogere cijfers geven voor hun woning en daarmee dus meer tevreden met hun woning zijn. De bewoners van de Reviusstraat (6,30) en de Camphuysenstraat (6,23) geven lagere cijfers maar zijn met gemiddelden van rond de 6,5 toch nog tevreden met hun woning. In vergelijking met andere wijken blijkt dat het totale gemiddelde ongeveer gelijk is. De Oosterparkwijk (6,88) en de Korrewegwijk (6,97) scoren iets lager (Bergh et al, 2010; Bartelds et al, 2011).

Bij de respondenten die hun woningen met een onvoldoende beoordeelden (N=18) gaf 50% aan dat de woning te gehorig was. De overige antwoorden waren dusdanig verdeeld dat er geen opvallende resultaten uit kwamen.

Tabel 5.1 Tevredenheid over woning uiteengezet naar straat

Straat	Gemiddelde	Standaard deviatie	Minimum	Maximum	N
Couperusstraat	7,40 <sup>A</sup>	1,03	5	10	70
Van Schendelstraat	7,72 <sup>A</sup>	1,49	4	9	25
Reviusstraat	6,30 <sup>B</sup>	1,55	2	10	33
Camphuysenstraat	6,23 <sup>B</sup>	1,60	3	8	22
Totaal	7,04	1,44	2	10	150

Eenweg variantie-analyse,  $F(3, 146)=10,07$   $p<0,001$

Daarnaast is er gekeken naar de verhuismobiliteit, waarbij werd gevraagd in hoeverre de respondent van plan is binnen twee jaar te verhuizen. De resultaten van deze vraag staan weergegeven in tabel 5.2. Alleen in de Camphuysenstraat geeft minder dan 50% aan beslist te willen blijven (45,5%). Voor degenen die beslist wel willen verhuizen ligt het percentage in alle straten ongeveer gelijk, maar voor de Van Schendelstraat met 12% een stuk lager. Bewoners van de Van Schendelstraat zijn in die zin (meer) tevreden bewoners dan de bewoners in de overige straten, zeker omdat ook 76% aangeeft beslist in de huidige woning te willen blijven wonen.

Indien de respondenten aangaven misschien te willen verhuizen, werd doorgevraagd naar de belangrijkste reden om te willen verhuizen (N=61). Twintig respondenten gaven daarbij aan dat de voornaamste reden voor een eventuele verhuizing het formaat van de woning was. De overige respondenten geven andere redenen die veel van elkaar verschillen en voornamelijk met persoonlijke overwegingen te maken hebben.

Tabel 5.2 Bent u van plan binnen 2 jaar te verhuizen?

Straat	Beslist niet	Misschien	Wil wel, maar kan niet	Beslist wel	Weet niet	N
Couperusstraat	52,9%	20,0%	7,1%	18,6%	1,4%	70
Van Schendelstraat	76,0%	8,0%	4,0%	12,0%	-	25
Reviusstraat	60,6%	18,2%	3,0%	18,2%	-	33
Camphuysenstraat	45,5%	36,4%	-	18,2%	-	22
Totaal	57,3%	20,3%	4,7%	17,3%	0,7%	150

\*\*p&lt;0,01

## 5.2 Leefbaarheid volgens de bewoners

Naast de vragen over de eigen woning en de verhuismobiliteit is ook gevraagd naar de perceptie van de bewoners over de (fysieke) omgeving. Daarbij zal voor de sectie leefbaarheid gekeken worden naar afval en rommel en gebreken aan bijvoorbeeld straten en speeltoestellen. De bewoners moesten antwoorden in welke mate zij dachten dat dit in de buurt voor komt. Aan de hand van percentages worden de resultaten gepresenteerd. Met een ANOVA toets is gekeken of er significante verschillen tussen de straten bestaan, de bijbehorende F-score staat weergegeven in de tabel.

### Afval en rommel

Tabel 5.3 laat zien dat er in de straten weinig afval rondom ondergrondse containers ligt. Het merendeel van de bewoners heeft aangegeven dat dit afval zeer weinig tot weinig voorkomt (samen 61,1%). Daarmee is afval rondom ondergrondse containers een voorval dat door weinig buurtbewoners wordt waargenomen. Bij de andere twee, rommel op schoolpleinen en rommel op straat, ligt het zwaartepunt juist aan de andere kant. Het merendeel van de bewoners (55%) geeft aan dat rommel op straat veel tot zeer veel voorkomt. In eerste instantie lijken de antwoorden voor rommel op schoolpleinen redelijk verdeeld (waarbij de uitersten het minst werden gekozen).

De ANOVA toets laat zien dat de straten qua antwoorden wel met elkaar verschillen. De Camphuysenstraat heeft een lager gemiddelde (2,35) dan de **Couperusstraat** (3,40) en de Van Schendelstraat (3,50). Dit betekent dat er in de straat de Camphuysenstraat minder afval en rommel op straat ligt. Dit zou verklaard kunnen worden door het feit dat er zich rond de Couperus- en Van Schendelstraat meerdere scholen (Gomarus College, ROC Noorderpoort) bevinden. Scholieren gebruiken deze straten als looproute naar het winkelcentrum. De Camphuysenstraat merkt hier minder van, en het is aannemelijk dat deze bewoners dan eerder geneigd zijn te antwoorden dat rommel op schoolpleinen minder vaak voorkomt.

Tabel 5.3 Percentage rommel en afval voor alle bewoners

	Zeer weinig	Weinig	Soms	Veel	Zeer veel	F-score
Rommel schoolpleinen	6,7%	28,6%	16,8%	35,3%	12,6%	4,88**
Rommel op straat	4,0%	19,5%	21,5%	40,9%	14,1%	2,50
Afval bij ondergrondse containers	18,8%	42,3%	18,8%	16,8%	3,4%	0,83

\*\*p&lt;0,01



### Overige zaken in de omgeving

De bewoners is ook gevraagd in welke mate zij vinden dat bepaalde gebreken in de buurt voorkomen. Tabel 5.4 toont de resultaten behorende bij deze vragen. Gebreken aan straten en pleinen en kapotte speeltoestellen komen volgens de bewoners niet vaak voor. Daarbij moet worden opgemerkt dat wat betreft de speeltoestellen slechts 72 bewoners deze vraag hebben ingevuld. Vaak is aangegeven dat deze vraag 'niet van toepassing' was, omdat er geen speeltoestellen (meer) in de buurt aanwezig zijn. Wat betreft bekladding van muren zijn de antwoorden van de bewoners redelijk verspreid over de antwoordcategorieën, met uitzondering van de categorie 'zeer veel', een antwoord dat niet vaak is gegeven. De ANOVA toets toont dat de Camphuysenstraat negatiever (1,62) scoort dan de Couperus- en Van Schendelstraat (2,65 en 2,72) als het gaat om de hoeveelheid bekladdede muren. De Camphuysenstraat valt daarbij in de categorie 'zeer weinig tot weinig' en de twee andere straten in de categorie 'weinig tot soms'. Afgezien van de Camphuysenstraat ligt het gemiddelde voor de rest van de straten ongeveer gelijk. In de Camphuysenstraat komen de vier onderstaande kenmerken van de fysieke omgeving dus vaker voor.

Tabel 5.4 Percentages voor alle bewoners voor kenmerken van de (fysieke) omgeving

	Ze er we inig	We inig	Soms	Veel	Ze er veel	F-score
Bekladding van muren	25,0%	29,9%	20,1%	22,9%	2,1%	5,15 **
Gebreken aan straten en pleinen	28,7%	46,9%	12,6%	11,2%	0,7%	0,64
Kapotte speeltoestellen	42,3%	41,0%	11,5%	3,8%	1,3%	2,45
Los of scheefliggende stoeptegels	21,2%	43,3%	16,4%	16,4%	2,7%	1,10

\*\*p<0,01

Tabel 5.5 is een weergave van de vragen die betrekking hadden op sterke en zwakke punten van de straat. De bewoners hebben aangeven in welke mate zij bepaalde aspecten als een sterk dan wel zwak punt van de straat zien. Het blijkt dat speelvoorzieningen door veel bewoners als een zwak punt wordt beschouwd. Bewoners vertelden daarbij dat er geen speelvoorzieningen in de buurt zijn, doordat niet al te lang geleden de laatste speeltoestellen uit de buurt zijn verwijderd. Parkeergelegenheden en voorzieningen voor jongeren lijken geen sterk of zwak punt te zijn. De scores hiervoor liggen redelijk dicht bij 'neutraal', waardoor geconcludeerd kan worden dat het geen zaken zijn die direct de aandacht verdienen, maar ook geen 'kwaliteiten' van de buurt zijn.

Tabel 5.5 Sterke/zwakke punten van de buurt

	Ze er zwak	Zwak	Neutraal	Sterk	Ze er sterk	N
Speelvoorzieningen	22,4%	29,3%	19,0%	26,7%	2,6%	116
Parkeergelegenheid	10,4%	22,9%	30,6%	31,2%	4,9%	144
Voorzieningen voor jongeren	6,2%	19,6%	30,9%	39,2%	4,1%	97

### 5.3 Conclusie

- De bewoners van de vier straten zijn tevreden met hun woning. Bewoners van de Couperus- en Van Schendelstraat zijn meer tevreden met hun woning dan bewoners van de Revius- en Camphuysenstraat (het verschil is een punt op een schaal van tien).
- Het gemiddelde rapportcijfer voor woningen is een 7. Bewoners die een onvoldoende geven, geven vooral aan dat het huis te gehorig is.

- Het merendeel van de bewoners wil beslist niet verhuizen. Het formaat van de woning is voor degenen die overwegen te verhuizen de voornaamste reden. Bewoners van de Van Schendelstraat zijn het meest overtuigd om in hun straat te blijven wonen.
- Rommel op straat komt volgens de bewoners vaak voor. In de Couperus- en de Van Schendelstraat geven bewoners aan rommel op schoolpleinen vaker te ervaren dan bewoners in de Camphuysenstraat. Dit komt wellicht doordat de Camphuysenstraat verder van verschillende scholen af ligt.
- Bekladding van muren komt in de Camphuysenstraat zeer weinig tot weinig voor. De overige straten hebben hier meer last van, maar het aantal is niet problematisch.
- Bewoners geven aan dat er geen speeltoestellen zijn in de straten, terwijl er toch redelijk veel thuiswonende kinderen in de straten wonen.

## 6. ONVEILIGHEID

In dit hoofdstuk komen de resultaten van de analyses voor veiligheid in de wijken aan bod. Om te beginnen is de aandacht gericht op de veiligheidbeleving in de vier afzonderlijke straten. Vervolgens wordt er gekeken in hoeverre vervelende voorvallen en misdrijven een rol spelen in de straten. Tot slot wordt het slachtofferschap voor zes verschillende misdrijven in kaart gebracht.

### 6.1 Resultaten

De veiligheidbeleving is aan de hand van een schaal gemeten. In tabel 6.1 staan de variabelen die voor deze schaal zijn gebruikt weergegeven. Subjectieve onveiligheid varieert van één tot en met vijf, waarbij één staat voor een lage subjectieve veiligheid en vijf voor hoge subjectieve veiligheid. Hoe hoger de waarde, des te veiliger iemand zich voelt.

Tabel 6.1 Subjectieve onveiligheid

	Gemiddelde	Standaard deviatie	N
Voelt u zich weleens onveilig?	4,48	,91	147
Niet op uw gemak 's avonds alleen thuis?	4,57	,85	150
's Nachts wel of niet open doen?	4,23	1,24	148
Kind niet naar buiten door onveiligheid?	4,31	1,04	55
's Avonds onveilig op straat?	4,42	,88	149

Het grootste gedeelte van de bewoners geeft aan zich nooit tot zelden onveilig te voelen in de straat. De Reviusstraat valt het meest op; slechts 6,2% van de bewoners geeft aan zich soms tot vaak onveilig te voelen in de straat. Voor alle straten gezamenlijk ligt dit percentage op 14,2%. In de Korrewegwijk (23,6%) en de Oosterparkwijk (24%) geven meer bewoners aan zich soms tot vaak onveilig te voelen in de straat (Bartelds et al, 2011; Bergh et al, 2010). Het gemiddelde voor de stad Groningen is 19% (Gemeente Groningen, 2011). Bewoners met kinderen geven aan hun kinderen niet binnen te houden uit eventuele veiligheidsoverwegingen. Er is ook gevraagd of de bewoners wel eens bepaalde plekken vanuit het idee van onveiligheid mijden. Slechts 8% van de bewoners gaf aan dit af en toe te doen (N=12). Deze twaalf bewoners noemden echter niet dezelfde plekken die als onveilig werden ervaren.

In tabel 6.2 staan de gemiddelde veiligheidsgevoelens per straat. Uit deze cijfers kan geconcludeerd worden dat bewoners van de straten zich veilig voelen in hun straat. De gemiddelde veiligheidsgevoelens verschillen tussen de straten onderling niet statistisch significant. Daarmee is het veiligheidsgevoel in de straten ongeveer gelijk.

Tabel 6.2 Subjectieve onveiligheid per straat

Straat	Gemiddelde	Standaard deviatie	N
Couperusstraat	4,39	,72	68
Van Schendelstraat	4,43	,65	23
Reviusstraat	4,57	,79	32
Camphuysenstraat	4,32	1,05	22

Eenweg variantie-analyse,  $F(3, 146)=0,57$   $p=0,64$

## 6.2 Voorvallen en misdrijven

Aan de respondent zijn meerdere vormen van voorvallen en misdrijven voorgelegd. Er is gevraagd in welke mate de respondent dacht dat deze voorvallen en misdrijven in de buurt voorkomen. Bij deze cijfers draait het daarmee net als bij het gedeelte leefbaarheid (zie hoofdstuk 5.2) om de perceptie van de bewoners. Aan de hand van percentages worden de resultaten gepresenteerd. Ook hier is door middel van een ANOVA toets berekend of er significante verschillen tussen de straten zijn.

### Overlast

Aan de respondenten zijn onder andere vragen over soorten overlast gesteld. De resultaten hiervan staan weergegeven in tabel 6.3. Voor alle vormen van overlast geeft het merendeel van de bewoners aan dat deze zeer weinig tot weinig voorkomen. Het is een positief teken dat bewoners aangeven dat overlast geen grote rol speelt. Toch is dit opvallend, aangezien de score op overlast in de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2010 (3,5) in verhouding tot het stadsgemiddelde (3,1) geen positief beeld schetst (Gemeente Groningen, 2011).

Voor overlast door jongeren is er wel een verschil wanneer er gekeken wordt naar de afzonderlijke straten ( $F=7,22$ ). De post-hocanalyse van de ANOVA laat zien waar de verschillen liggen. De Camphuysenstraat heeft een significant lager gemiddelde (1,55) wat betreft overlast door jongeren dan de drie andere straten en valt daarbij in de categorie ‘zeer weinig tot weinig’. De drie andere straten hebben nagenoeg dezelfde gemiddelde score (2,50) en vallen in de categorie ‘weinig tot soms’. Voor alle straten blijft de overlast door jongeren redelijk laag. Ook voor drugsoverlast is er een verschil tussen de straten. De Van Schendelstraat (1,28) scoort significant lager dan de Reviusstraat (2,18), en heeft daarmee het minste last van drugsoverlast. De Couperus- en Camphuysenstraat liggen met hun scores tussen de twee andere straten in.

Tabel 6.3 Percentages vormen van overlast voor alle bewoners

Overlast door:	Zeer weinig	Weinig	Soms	Veel	Zeer veel	F-score
Jongeren	19,3%	38,0%	26,7%	15,3%	0,7%	7,22**
Buren	30,0%	36,7%	19,3%	9,3%	4,7%	1,38
Dronken mensen	42,9%	32,0%	19,7%	4,8%	0,7%	2,13
Drugs	52,4%	26,5%	15,6%	5,4%	-	5,21**
Geluid	24,2%	32,9%	29,5%	10,7%	2,7%	0,80

\*\* $p < 0,01$

### Geweld en bedreiging

Uit de ANOVA toets blijkt dat de straten onderling niet van elkaar verschillen als het gaat om bedreiging en geweld. Het valt op dat geweld en bedreiging volgens het overgrote merendeel van de bewoners zeer weinig tot weinig voorkomt. Weinig bewoners hebben aangegeven dat deze vormen van overlast soms of vaker voorkomen en niemand van de respondenten heeft aangegeven dat het zeer veel voorkomt. Ook het verschil tussen ‘zeer weinig’ en ‘weinig’ is opzienbarend: twee keer zoveel mensen kiezen voor de eerste optie. Geweld en bedreiging komen dus volgens de bewoners vrijwel niet voor en dit is een positief teken.

Tabel 6.4 Geweld en bedreiging

	Zeer weinig	Weinig	Soms	Veel	Zeer veel	F-score
Geweld	62,6%	34,0%	2,7%	0,7%	-	0,46
Bedreiging	67,6%	28,4%	4,1%	-	-	0,88

### Diefstal en inbraak

Wat betreft diefstal en inbraak laat de frequentietabel zien dat het grootste deel van de bewoners van de Camphuysenstraat voor alle voorvallen antwoord met zeer weinig tot weinig. De bewoners geven daarmee aan dat deze voorvallen in hun straat (bijna) geen rol spelen. Voor diefstal uit auto's zit het verschil tussen de Camphuysenstraat en de Reviusstraat. Daarbij scoort de Camphuysenstraat (1,10) een opvallend lager gemiddelde dan de overige drie straten en ligt daarmee erg dicht bij de categorie 'zeer weinig'. De overige drie straten scoren nog allen onder de 2,0 en vallen daarmee meer in de categorie 'zeer weinig tot weinig'.

Tabel 6.5 Diefstal en inbraak

	Zeer weinig	Weinig	Soms	Veel	Zeer veel	F-score
Fietsendiefstal	36,5%	35,0%	19,7%	6,6%	2,2%	1,85
Diefstal uit auto	47,0%	40,9%	7,6%	4,5%	-	3,35 *
Beschadiging of vernieling aan auto	34,1%	38,5%	19,3%	7,4%	0,7%	1,15
Inbraak in woningen	57,3%	36,4%	4,9%	1,4%	-	2,27

\* $p < 0,05$

## 6.3 Slachtofferschap

Tabel 6.6 toont een overzicht van het slachtofferschap van zes verschillende voorvallen. Van de 150 respondenten zijn er 53 verschillende voorvallen geweest waarvan een respondent in het afgelopen jaar slachtoffer is geworden. De voorvallen betroffen vaak fietsendiefstal (35,9% van alle voorvallen) en beschadiging of vernieling aan auto's (43,4%). Deze resultaten tonen aan dat relatief weinig mensen slachtoffer zijn van deze voorvallen. In tabel 6.7 worden de straten onderling vergeleken op het totale slachtofferschap.

Tabel 6.6 Slachtofferschap

Soort misdrijf	Totaal aantal gevallen	Percentage
Fietsendiefstal	19	12,8%
Diefstal uit auto	5	3,6%
Beschadiging of vernieling aan auto	23	16,9%
Bedreiging	3	2,0%
Geweld	1	0,7%
Inbraak in woning	2	1,3%

Tabel 6.7 Totaal slachtofferschap naar straat

	Slachtofferschap	Percentage van totaal aantal voorvallen	N
Couperusstraat	26	49,1%	70
Van Schendelstraat	11	20,8%	25
Reviusstraat	10	18,9%	33
Camphuysenstraat	6	11,3%	22

## 6.4 Conclusie

- Bewoners voelen zich over het algemeen veilig in de straat. Er zijn geen verschillen tussen de afzonderlijke straten. Het overgrote deel geeft aan zich zelden tot nooit onveilig te voelen.
- In vergelijking met de Korreweg- en de Oosterparkwijk geven veel meer mensen aan zich zelden tot nooit onveilig te voelen. De straten in de Wijert worden dus als veiliger ervaren.
- Slechts 8% geeft aan af en toe bepaalde plekken te mijden. Er zijn geen plekken die vaak worden genoemd, en daarmee ook geen concrete 'aandachtsplekken'.
- Overlast door jongeren speelt in de Camphuysenstraat het minst een rol. Dit komt waarschijnlijk doordat scholen zich dichterbij de overige straten bevinden.
- Fietsendiefstal en vernielingen aan auto's zijn de misdrijven waarvan de bewoners het vaakst slachtoffer zijn geweest.
- Veiligheid lijkt niet of nauwelijks een probleem te zijn in de straten. Het subjectieve veiligheidsgevoel is groot, er is niet veel overlast en misdrijven vinden weinig plaats.

## 7. MAATREGELLEN

In dit hoofdstuk zullen de analyses van de werking van de gemeente worden besproken. Daarbij zal onder meer worden gekeken naar de inspanningen van de gemeente. Ook zullen drie concrete maatregelen, en de beoordeling daarvan van de bewoners, worden behandeld. Deze drie maatregelen zijn ‘Klein preventief onderhoud’, ‘Buurtbemiddeling’ en ‘Veilige jaarwisseling’. Tot slot zullen de klachten en suggesties voor nieuwe maatregelen die in de open vragen naar voren zijn gekomen worden beschreven.

### 7.1 Analyses op buurtniveau

Uit tabel 7.1 valt af te lezen hoe bewoners denken over de manier van werken van de gemeente. Vooral de bereikbaarheid van de gemeente (voor de bewoners) scoort met 69,3% hoog. Een punt van aandacht is het meenemen van de wensen van de bewoners bij de keuze van maatregelen; 26,3% van de bewoners geeft aan hierover ontevreden te zijn.

Tabel 7.1 Percentages voor alle straten over manier van werken van de gemeente

	Ontevreden	Neutraal	Tevreden	N
Keuze van maatregelen gemeente	15,0%	38,1%	46,9%	113
Voorlichting gemeente over maatregelen	26,8%	13,4%	59,8%	142
Bereikbaarheid gemeente voor bewoners	7,1%	23,6%	69,3%	140
Wensen van bewoners worden meegenomen in keuze van maatregelen	26,3%	34,2%	39,5%	114
Samenwerking gemeente met andere organisaties	10,7%	27,2%	62,1%	103

Tabel 7.2 toont de resultaten over de inspanningen van de gemeente voor verschillende zaken. De bewoners zijn over het algemeen tevreden over de inspanningen, maar 47,8% geeft wel aan dat het aanspreken van personen met hinderlijk gedrag onvoldoende is.

Tabel 7.2 Inspanningen door de gemeente om leefbaarheid en veiligheid te bevorderen

	Onvoldoende	Neutraal	Voldoende	N
Inspanning straat in goede staat houden	20,4%	12,9%	66,7%	147
Inspanning straat vrij van onkruid	13,9%	16,0%	70,1%	144
Inspanning straat vrij van zwerfvuil	22,5%	14,1%	63,4%	142
Aanspreken personen hinderlijk gedrag	47,8%	28,3%	23,9%	92

Tabel 7.3 toont dezelfde vragen, maar daarbij draait het om de inspanningen van de bewoners zelf. Deze resultaten laten als het ware het tegenovergestelde van tabel 7.2 zien. Bewoners zijn tevreden over de andere bewoners als het gaat om aanspreken van personen met hinderlijk gedrag, maar meer ontevreden als het gaat om inspanningen met betrekking tot onkruid en zwerfvuil.

Tabel 7.3 Inspanningen door de bewoners om leefbaarheid en veiligheid te bevorderen

	Onvol- doende	Neutraal	Voldoende	N
Inspanning straat vrij van onkruid	47,4%	24,8%	27,8%	133
Inspanning straat vrij van zwerfvuil	49,3%	15,5%	35,2%	142
Aanspreken personen hinderlijk gedrag	25,9,7%	24,1,3%	50,0%	108

Op de vraag hoe de bewoners het liefst op de hoogte gehouden willen worden gaf 64,7% aan nieuws het liefst per brief te vernemen. Overige mogelijkheden zijn het internet (14%) en de wijkkrant (12%).

## 7.2 Concrete maatregelen

Er is ook onderzoek gedaan naar de effecten en beoordelingen van drie concrete maatregelen die, onder andere in de vier straten, zijn ingevoerd. Deze maatregelen zijn 'Klein preventief onderhoud', project 'Buurtbemiddeling' en project 'Veilige jaarwisseling'. In de tabellen 7.4 tot en met 7.6 worden vergelijkingen gemaakt tussen mensen die wel en niet bekend zijn met de verschillende maatregelen. Om dit onderscheid te kunnen maken is als eerste gevraagd of men bekend was met de maatregel. De bewoners mochten daarbij meerdere antwoorden geven. De percentages in de tabel geven de proportie mensen die denken dat het kenmerk bij de aanpak hoort. Opvallend is dat mensen die niet bekend zijn met de maatregel eerder kiezen voor de 'logische keuze': degene die het makkelijkst op te maken is uit de naam van de maatregel. Bij het project 'Veilige jaarwisseling' is dit het meest opvallend.

Uit tabel 7.4 valt op te maken dat mensen die de aanpak 'Klein preventief onderhoud' niet kennen vaker denken dat het te maken heeft met onderhoud op vooraf bepaalde locaties. Respondenten die de aanpak wel kennen denken juist vaker dat het onderhoud plegen is voordat er meldingen over komen. Alle drie de kenmerken behoren bij de maatregel, maar de 'niet-bekenden' kiezen dus veelal het kenmerk dat het best valt af te leiden uit de naam van de maatregel. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat het aantal bewoners dat bekend is (11) erg laag is, en dat geconcludeerd kan worden dat er weinig bekendheid is omtrent deze maatregel.

Tabel 7.4 Percentages voor belangrijkste kenmerken aanpak 'Klein preventief onderhoud'

Bekend	Onderhoud op vooraf bepaalde locaties	Herstellen van gebreken openbare ruimte	Onderhoud plegen voor er meldingen komen	N
Ja	18,2%	36,4%	54,5%	11
Nee	26,0%	49,3%	24,7%	73

Tabel 7.5 laat zien dat er geen grote verschillen zijn tussen de mensen die wel en niet bekend zijn met de aanpak 'Buurtbemiddeling'. De bewoners die wel en niet bekend zijn met de maatregel hebben dus veelal dezelfde gedachten. Dit is wellicht het geval doordat de naam redelijk veel informatie geeft over wat de maatregel mogelijk in zou houden.

Wat opvallend is aan het project is dat het vrij onbekend is; 34 respondenten gaven aan bekend te zijn met het project en 113 respondenten gaven aan onbekend te zijn met het project. Dit blijkt ook uit de aanmeldingen bij het project zelf. In totaal zijn er van 2008 tot en met mei 2011 31 aanmeldingen geweest voor het project in de Wijert. Hiervan heeft



slechts 6,5% zichzelf bij het project aangemeld tegenover 23% voor het stadsgemiddelde. De overige aanmeldingen verliepen via verwijzingen van andere instanties zoals de regiopolitie, woningcorporaties en het meldpunt Zorg en Overlast. Van alle conflicten waarbij het hele traject van buurtbemiddeling werd doorlopen, is 68% opgelost. Dit ligt hoger dan het stadsgemiddelde wat op 66% ligt. Veruit de meeste conflicten (65%) gaan over geluidsoverlast. Het stadsgemiddelde ligt daarbij op 61%. Ondanks pogingen het project bekender te maken en de Wijert via bijvoorbeeld nieuwsbrieven en berichten in huis-aan-huisbladen, is het project toch nog relatief onbekend en wordt het weinig gebruikt in vergelijking met het stadsgemiddelde (Stiel, Eindrapportage Buurtbemiddeling De Wijert-Noord 2008 t/m 2010, 2011; Stiel, Bertrin Roukema, persoonlijke mededeling, 08-06-2011).

Tabel 7.5 Percentages voor belangrijkste kenmerken van project 'Buurtbemiddeling'

Bekend	Vrijwilliger inschakelen bij conflict	Controle naleving gemaakte afspraken	Meldpunt voor burgers indien ze in conflict zijn	N
Ja	53,1%	3,1%	53,1%	32
Nee	45,2%	9,7%	50,0%	62

Tabel 7.6 toont dezelfde resultaten voor het project 'Veilige jaarwisseling'. Er is daarbij een duidelijk verschil te zien. Van de bekenden met de maatregel zegt 62,1% dat het informeren van burgers over gedoogplekken voor vuren aanpak als kenmerk geldt. Voor de onbekenden met deze aanpak ligt dit percentage op slechts 26,2%. Het is aannemelijk dat dit verschil is ontstaan doordat de groep bewoners die niet bekend zijn met de maatregel hebben geantwoord vanuit de 'logische keuze' die volgt uit de naam van de maatregel. In die zin zou het informeren over gedoogplekken minder snel uit de naam 'Veilige jaarwisseling' volgen dan de overige twee kenmerken.

Tabel 7.6 Percentages voor belangrijkste kenmerken van project 'Veilige jaarwisseling'

Bekend	Zo snel mogelijk aanpakken overlast en schade	Voorkomen van overlast en schade	Informeren burgers over gedoogplekken	N
Ja	53,1%	41,4%	62,1%	32
Nee	50,0%	45,0%	26,2%	62

Uit tabel 7.7 valt af te lezen dat respondenten het effect van project 'Veilige jaarwisseling' het grootst vinden met 78,3%, gevolgd door 'Klein preventief onderhoud' (59,3%) en 'Buurtbemiddeling' (54,4%). Tabel 7.8 toont dat de meeste respondenten positief staan tegenover de verschillende projecten. Hierbij scoort 'Klein preventief onderhoud' met 86,4% het laagst, 'Veilige jaarwisseling' (94,6%) het hoogst en 'Buurtbemiddeling' (89%) ertussenin. Opvallend is dat de bewoners het effect niet per se hoog inschatten, maar dat ze er vaak wel positief tegenover staan. Er is hierbij geen onderscheid gemaakt tussen mensen die wel en niet bekend waren met de maatregel, doordat de bewoners veelal de effecten, na uitleg van de maatregel, wel konden beoordelen.

Tabel 7.7 Percentages voor effect van maatregelen volgens de bewoners

	Klein	Neutraal	Groot	N
Klein onderhoud	20,0%	20,7%	59,3%	135
Buurtbemiddeling	24,1%	21,5%	54,4%	79
Veilige jaarwisseling	13,2%	8,5%	78,3%	129

Tabel 7.8 Percentages voor houding bewoners ten opzichte van maatregelen

	Negatief	Neutraal	Positief	N
Klein onderhoud	4,8%	8,8%	86,4%	147
Buurtbemiddeling	4,8%	6,2%	89,0%	146
Veilige jaarwisseling	1,4%	4,1%	94,6%	148

De bewoners kregen ook de mogelijkheid een rapportcijfer voor de maatregelen te geven. Het valt op dat het laagste gemiddelde een 6,87 is. Kennelijk zijn de bewoners tevreden met de maatregelen die worden uitgevoerd. Uit de ANOVA bleek dat de straten met het rapportcijfer voor 'Klein preventief onderhoud' in gemiddelden verschillen. Bewoners van de Couperusstraat gaven een significant hoger gemiddelde dan bewoners van de Van Schendelstraat.

Tabel 7.9 Gemiddelde rapportcores voor de maatregelen

	Gemiddelde	Standaard-deviatie	N	F-waarde
Klein onderhoud	6,87	1,22	150	3,17*
Buurtbemiddeling	6,97	1,23	147	0,02
Veilige jaarwisseling	7,33	1,04	150	0,78

\*p<0,05

De verschillende maatregelen in De Wijert zijn over het algemeen weinig bekend bij de respondenten. Over 'Klein preventief onderhoud' hebben de meeste mensen gehoord via de wijkkrant (4,7%), gevolgd door vrienden en familie met 2%. Over project 'Buurtbemiddeling' hebben de meeste mensen in de wijkkrant gelezen (8%) gevolgd door 4% die het hoorden via burens. Ook project 'Veilige jaarwisseling' werd het meest bekend via de wijkkrant met 6,7% gevolgd door gehoord via burens met 6%.

### 7.3 Klachten en maatregelen

Tot slot hebben bewoners aangegeven op welke gebieden ze zich in willen spannen wanneer het gaat om veiligheid en leefbaarheid. Ook kregen ze de mogelijkheid aan te geven welke problemen nog aangepakt moeten worden. Deze problemen zullen per straat worden behandeld. Tabel 7.10 geeft de resultaten voor de vraag in hoeverre bewoners bereid zijn zich in te spannen als het gaat om veiligheid en leefbaarheidproblemen in de straat.

Tabel 7.10 Bereidheid bewoners om zelf een inspanning te leveren

	Bijna nooit	Meestal niet	Soms	Meestal wel	Bijna altijd	N
Bereidheid	7,4%	13,5%	41,2%	26,4%	11,5%	148

#### Couperusstraat

Bewoners van de Couperusstraat blijken vooral de straat schoon te willen houden/maken. Veel respondenten geven aan dit alleen in georganiseerd verband te willen doen, door bijvoorbeeld speciale schoonmaakdagen te organiseren waarbij de hele straat helpt met opruimen. Tevens zijn bewoners bereid inspanningen te leveren om een goede sfeer in de straat tot stand te brengen, of om kinderen te helpen. Het gaat dan voornamelijk om het bijhouden van speeltuinen en het organiseren van activiteiten voor kinderen. Bewoners zijn

weinig bereid zich in te spannen als het gaat om zwaar fysiek werk en het vervullen van organisatorische functies. Bij de vraag of er op dit moment veiligheid- en leefbaarheidproblemen spelen, noemen veel respondenten het te hard rijden van auto's door de straat. Daarnaast wordt vaak jongeren die uit school komen en het zwerfvuil genoemd. Op de vraag waar klein onderhoud gepleegd zou moeten worden antwoordt het merendeel van de bewoners dat de stoeptegels recht gelegd moeten worden.

### **Van Schendelstraat**

De bewoners van de Van Schendelstraat geven aan dat wanneer zij een inspanning zouden willen leveren voor een maatregel, dit vooral weinig tijd en moeite moet kosten. Het gezamenlijk opruimen van de straat wordt een aantal keer genoemd. Inspanningen die zij niet willen leveren zijn zware arbeid en organisatorische functies. Bij de vraag over veiligheid- en leefbaarheidproblemen worden uiteenlopende antwoorden gegeven. Zo wordt de hangjeugd, zwerfvuil en het gebrek aan speeltoestellen genoemd. De bewoners geven voornamelijk aan dat ze personen met hinderlijk gedrag hebben aangesproken om de leefbaarheid en veiligheid in de straat te verbeteren. In de Van Schendelstraat is voornamelijk behoefte aan het plaatsen van prullenbakken en het weghalen van fietswrakken.

### **Reviusstraat**

Ook in de Reviusstraat geven de bewoners aan bereid te zijn in georganiseerd verband met de straat zwerfvuil op te ruimen. Tevens zijn de bewoners bereid activiteiten voor kinderen te organiseren. Het gebrek aan speeltoestellen in de wijk zal hier één van de redenen voor zijn. De inspanningen die bewoners liever niet willen leveren zijn uiteenlopend, voorbeelden zijn het deelnemen in buurtwacht, doen van financiële inspanningen en goedleggen van stoeptegels. De bewoners vinden vooral de hangjeugd, drugsoverlast en het openstaan van portiekdeuren een probleem voor de leefbaarheid en veiligheid. Volgens de bewoners moeten de stoeptegels recht gelegd worden en moeten de portieken beter worden onderhouden

### **Camphuysenstraat**

De bewoners van de Camphuysenstraat zijn bereid de portiek schoon te houden, de straat schoon te maken en speeltuintjes bij te houden. Ze zijn niet bereid om activiteiten te organiseren en zwerfvuil op te ruimen. Volgens de bewoners zijn problemen die voorkomen dat de afvalcontainers vol zitten, er veel zwerfvuil is en er sprake is van burenoverlast. Ze hebben zelf actie ondernomen om de portiek schoon te houden. Aspecten die volgens de bewoners aandacht nodig hebben zijn de kapotte straatlichten die hersteld moeten worden en de stoeptegels die recht gelegd moeten worden.

## **7.4 Conclusie**

- Bewoners van de straten beoordelen de inspanningen van de gemeente veelal als voldoende. Daarbij zou er meer aandacht gericht kunnen worden op het aanspreken van personen met hinderlijk gedrag. Ook zouden bewoners graag willen zien dat hun mening meer wordt meegenomen in de keuzes voor maatregelen.
- Bewoners zeggen over elkaar dat er te weinig inspanningen worden geleverd om zwerfvuil en onkruid tegen te gaan.
- De drie concrete maatregelen ('Klein preventief onderhoud', 'Buurtbemiddeling' en 'Veilige jaarwisseling') zijn niet goed bekend onder de bewoners. Bewoners die bekend waren met de maatregel gaven vaak ook kenmerken aan die minder snel

volgen uit de naam van de maatregel. Mensen die niet bekend zijn met de maatregel bleven veelal dicht bij de keuzes die volgden uit de naam van de maatregel.

- De maatregelen kregen alle drie een positief rapportcijfer. Het overgrote merendeel van de bewoners staat positief tegenover de maatregelen. Ook het effect wordt vaak als groot omschreven (vooral voor 'Veilige jaarwisseling').
- Bewoners zijn vooral bereid zich in te spannen voor het schoonhouden van de straat en het tegengaan van zwerfvuil. Ze willen ook graag meer dingen organiseren voor kinderen en zouden meer speeltoestellen willen zien. Daarbij zouden ze ook mee willen helpen om deze speeltoestellen 'goed' te houden.
- Voor de veiligheid- en leefbaarheidproblematiek moet de aandacht volgens de bewoners vooral gericht worden op het verbeteren van de stoeptegels, het schoonhouden van de portieken en het tegengaan van zwerfvuil.

## 8. CONCLUSIE EN DISCUSSIE

De vraag die centraal staat in het onderzoek is:

*Wat is de veiligheid- en leefbaarheidbeleving van de bewoners van de vier straten in De Wijert? Welke maatregelen kunnen er worden getroffen om de veiligheid en leefbaarheid in De Wijert te vergroten?*

In dit hoofdstuk wordt een antwoord gegeven op de onderzoeksvraag aan de hand van drie deelvragen. De begrippen sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid vormen de rode draad bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

### 8.1 Sociale cohesie

Sociale cohesie is in het algemeen een goede voorspeller voor de hoeveelheid overlast die er in een straat is. Een hogere sociale cohesie leidt ertoe dat mensen hun persoonlijke belangen meer afstemmen op het gemeenschappelijke belang en daarmee als het ware de gezamenlijk onderschreven normen naleven. In de vier onderzochte straten is de sociale cohesie niet heel hoog wat betekent dat de bewoners onder andere weinig contact hebben met elkaar. Echter, wanneer de sociale cohesie vergeleken wordt met andere wijken in Groningen (De Hoogte, Indische Buurt en Oosterparkwijk) scoort De Wijert hoger (Van den Bergh et al, 2010; Bartelds et al, 2011). Wanneer vervolgens gekeken wordt naar de sociale cohesie per straat kan vastgesteld worden dat de Van Schendelstraat het hoogst scoort op sociale cohesie en de Reviusstraat het laagst.

Uit de resultaten blijkt dat getrouwde bewoners van de straten meer sociale cohesie ervaren dan alleenstaanden. Tevens ervaren respondenten meer sociale cohesie naarmate men langer in de straat woont. De hogere score kan worden verklaard door het feit dat mensen die langer in een straat wonen een sterkere motivatie hebben te investeren in relaties met andere straatbewoners dan mensen die van plan zijn te gaan verhuizen (Axelrod, 1984). Ook thuiswonende kinderen verlagen de drempel voor het contact tussen buurtbewoners. Doordat kinderen uit de buurt vaak met elkaar spelen, komen ouders van deze kinderen sneller met elkaar in contact (Van den Bergh e.a., 2010). Kortom, bewoners met thuiswonende kinderen hebben een hogere sociale cohesie.

### 8.2 Overlast en criminaliteit

#### Leefbaarheid

Als er een hoge mate van overlast en criminaliteit is in de vier onderzochte straten, dan zal dit zijn stempel drukken op de leefbaarheid. In een rapport van het ministerie van VROM (2004) worden overlast en criminaliteit belangrijke indicatoren genoemd voor het waardeoordeel van bewoners over hun woonomgeving. Wanneer er sprake is van overlast in de vier onderzochte straten, dan zal dit te zien zijn in de perceptie van de bewoners over de leefbaarheid van de straat. De resultaten wijzen echter uit dat er geen sprake is van verloederding in de straten als het gaat over leefbaarheid.

Daarnaast geven de bewoners hun woning gemiddeld een zeven als rapportcijfer. In vergelijking met de Oosterparkwijk is dit iets hoger, maar de Van Schendelstraat en Couperusstraat wijken wel redelijk af van de scores in de Oosterparkwijk (Van den Bergh et al., 2010). De respondenten uit de Couperusstraat en de Van Schendelstraat beoordelen hun woning beter dan de respondenten uit de Reviusstraat en de Camphuysenstraat. De Camphuysenstraat lijkt het minst aantrekkelijk; ruim een derde van de respondenten uit de straat geeft aan wellicht te gaan verhuizen. De hoge beoordeling van de woning door de respondenten uit de Van Schendelstraat zal te maken hebben met het feit dat er recentelijk nieuwe huizen gebouwd zijn in deze straten en dat hier in verhouding meer koopwoningen zijn. Knol (2005) en Van den Bergh e.a. (2010) stellen dat eigenaren van koopwoningen een groter (financieel) belang hebben bij een goed onderhouden, leefbare omgeving dan bewoners van huurwoningen. Dit komt overeen met onze resultaten.

Verder heeft het merendeel van de respondenten aangegeven last te hebben van rommel en afval op straat en op of rondom schoolpleinen. Dit gemiddelde ligt hoger voor de Van Schendel- en de Couperusstraat. Dit kan verklaard worden door het feit dat er zich rond deze straten meerdere scholen (Gomarus College, ROC Noorderpoort) bevinden. Scholieren lopen de route van school naar de supermarkt (en andersom) langs de Van Schendelstraat en de Couperusstraat en gooien wellicht het afval van de consumptiemiddelen niet in de daarvoor bestemde afvalbakken, maar op straat. Overige negatieve omgevingsfactoren als gebreken aan straten, bekladding van muren en kapotte speeltoestellen blijken niet vaak voor te komen. De bewoners geven hierbij echter wel aan dat er nauwelijks speeltoestellen in de buurt aanwezig zijn.

Ondanks dat de sociale cohesie in de vier onderzochte straten niet heel hoog is, wordt de leefbaarheid over het algemeen positief ervaren. Een positieve score op leefbaarheid duidt zeer waarschijnlijk op weinig overlast en criminaliteit.

### **Veiligheid**

De veiligheidscijfers vallen, zeker in verhouding tot andere wijken (De Indische Buurt, De Hoogte en de Oosterparkwijk), in positieve zin op. De straten scoren onderling nagenoeg hetzelfde op de subjectieve veiligheidsbeleving.

Deze scores wijzen erop dat de bewoners zich veilig voelen in hun straat. De verschillende vormen van overlast (drugs, geluid, burens, jongeren en dronken mensen) komen niet vaak voor en ook geweld en bedreigingen lijken nauwelijks voor te komen. Dit zijn positieve signalen en duiden op een geringe hoeveelheid overlast en criminaliteit in de straten. Deze resultaten komen overeen met de positieve leefbaarheidscores waaruit we al konden afleiden dat er weinig sprake is van overlast en criminaliteit. Respondenten die wel met een misdrijf te maken hebben gehad, blijken vooral slachtoffer te zijn geweest van fietsdiefstal en vernieling aan de auto.

Aan de hand van de resultaten die zijn gevonden voor sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid kunnen we stellen dat overlast en criminaliteit weinig voorkomt in de vier onderzochte straten. De bewoners vinden de straten leefbaar en voelen zich veilig.

## **8.3 Betrokkenheid bewoners bij vergroten leefbaarheid**

Een lage sociale cohesie duidt op een lage mate van betrokkenheid van de bewoners onderling en met de straat. Afwezigheid van sociale cohesie leidt tot weinig gedeelde gemeenschappelijke waarden en het ontbreken van sociale controle. De sociale cohesie in

de straten is laag, maar bewoners voelen zich nog wel betrokken bij de straat. Van de bewoners geeft 79% aan zich te willen inspannen voor het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid in de woonomgeving. Zaken waar bewoners zich voor in willen spannen zijn (georganiseerde) schoonmaakdagen en het (structureel) tegengaan van zwerfvuil en onkruid. Hieruit blijkt dat bewoners bereid zijn om bij te dragen aan een schone straat om zo de leefbaarheid in de buurt te vergroten.

Aansluitend op het feit dat thuiswonende kinderen de sociale cohesie kunnen vergroten komt uit het onderzoek ook naar voren dat bewoners met name een grote bereidheid tonen iets voor kinderen in de straat te doen. Bewoners zijn bereid activiteiten voor kinderen te organiseren of speeltoestellen te onderhouden. Het percentage huishoudens met kinderen is echter relatief laag. Slechts 18% van de huishoudens in de Wijert Noord heeft kinderen, in vergelijking met 27% in de Wijert Zuid. Hoewel er relatief weinig huishoudens met kinderen zijn, zijn de bewoners onder andere via de kinderen te betrekken bij het vergroten van de leefbaarheid in de buurt.

## **8.4 Discussie**

Een sterk punt van dit onderzoek is dat een vergelijking met andere wijken mogelijk is. Dit heeft er voor gezorgd dat de absolute cijfers in perspectief zijn gebracht, waardoor geconcludeerd kan worden dat de vier onderzochte straten in verhouding prettige straten zijn om in te wonen. Zo kwam naar voren dat, hoewel de sociale cohesie in de Wijert niet bijzonder hoog is, deze erg meevalt in vergelijking met bijvoorbeeld straten in de Oosterpark- en Korrewegwijk. Uit de monitor Leefbaarheid en Veiligheid van de Gemeente Groningen (2010) blijkt dat De Wijert 'rond het gemiddelde' van de stad scoort.

Uit de resultaten is naar voren gekomen dat een groot deel van de respondenten bereid is om mee te werken aan het verder verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in hun straten. Ook de gemeente wil de zelfredzaamheid en de verantwoordelijkheid van de bewoners vergroten om de veiligheid en leefbaarheid in de straten te bevorderen (Frieling, 2007). Doordat de gemeente concrete maatregelen uitvoert in de straten spreekt zij zichzelf hier echter tegen. Door deze concrete maatregelen kan het zijn dat de bewoners zelf geen actie ondernemen, omdat ze ervan uitgaan dat de gemeente de problemen wel oplost. De gemeente kan dus meer werk uit handen geven aan de bewoners om zo de zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid onder de bewoners te vergroten.

Daarnaast zou de gemeente, om de leefbaarheid en veiligheid verder te bevorderen, vooral de aandacht moeten richten op het verbeteren van de sociale cohesie en op specifieke aspecten van leefbaarheid, zoals het schoonhouden van de straat. Bewoners geven aan dat er veel afval op straat ligt, en dat ze bereid zijn hiervoor een inspanning te leveren mits deze inspanning gezamenlijk wordt geleverd. De gemeente zou hierop kunnen inspelen door bijvoorbeeld 'schoonmaakdagen' te organiseren. Op deze manier wordt niet alleen het afvalprobleem opgelost en komen bewoners meer met elkaar in contact wat kan bijdragen aan een toename van de sociale cohesie.

De bewoners geven aan dat ze de drie concrete maatregelen (Veilige jaarwisseling, Buurtbemiddeling, Klein preventief onderhoud) nauwelijks kennen. De gemeente kan proberen de bekendheid te vergroten door op een andere wijze informatie te verschaffen, om zo het inzicht van de bewoners te vergroten wat kan leiden tot een toename in betrokkenheid. Uit de resultaten is naar voren gekomen dat bijna twee derde van de bewoners aangeeft het liefst per brief op de hoogte te willen worden gehouden.

Algemeen kan geconcludeerd worden dat de straten in De Wijert-Noord geen grote leefbaarheids- en veiligheidsproblemen kennen. Alleen sociale cohesie is niet aan de hoge kant, maar nog steeds hoger dan de sociale cohesie in de Indische Buurt (Bartelds e.a., 2011). Van den Bergh e.a. (2010) stellen dat een verbeterde communicatie met bewoners kan leiden tot een prikkeling om “hart voor de zaak te krijgen”, en tot een grotere inzet voor de veiligheid en leefbaarheid in de straat. De gemeente moet proberen de bewoners te betrekken bij het verbeteren van de straten om zo met name de sociale cohesie te vergroten en het schoonhouden van de woonomgeving te bevorderen. Dit kan de gemeente doen door gerichte informatie per brief naar de bewoners te sturen en eventueel schoonmaakdagen te organiseren. Ook is gebleken dat inspelen op (ouders met) kinderen in de straat een goede manier is om bewoners te bereiken. Deze punten zouden ervoor kunnen zorgen dat de buurt een nog fijnere buurt wordt om in te wonen.



## GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Axelrod, R. (1984)  
The Evolution of Cooperation. New York: Basic Books.
- Bartelds, L., Hofkamp, R., Michiels, S., Roos, E. en Ruigrok, R. (2011).  
Prachtwijken: vervolgmeting veiligheid en leefbaarheid Indische Buurt Groningen.  
St. INTRAVAL/RUG.
- Bergh, D. van den, Schuijn, H., Kremer, N. & Baas, S. (2010)  
Kleurrijke volksbuurten. Nulmeting Veiligheid en Leefbaarheid in de  
Oosterparkwijk. St. INTRAVAL/RUG.
- Boers, J., Steden, van R. en Boutellier, H. (2008)  
Het effect van positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving. Een  
kwantitatieve studie onder inwoners van Amsterdam. Tijdschrift voor Veiligheid,  
3(7), 34-52.
- Duyvendak, J. W. (1997)  
Specie kleeft anders dan cement. Over breekbare en ontbrekende banden. Waar  
blijft de politiek? Essays over paarse politiek, maatschappelijk middenveld en  
sociale cohesie (91-101). Uitgeverij Boom, Amsterdam/Meppel.
- Frieling, A. F. (2007)  
De ontwikkeling van een meetinstrument voor sociale cohesie in de buurt. Decide,  
Groningen.
- Frieling, A. F. (2008)  
Een goede buur: 'joint production' als motor voor actief burgerschap in de buurt.  
Ridderkerk: Ridderprint BV.
- Gemeente Groningen (2008)  
Bestemmingsplan De Wijert.
- Gemeente Groningen (2010)  
Statistisch Jaarboek 2010 Gemeente Groningen.
- Gemeente Groningen (2010)  
Wijkanalyse De Wijert.
- Gemeente Groningen (2011)  
Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2010.
- Hart, de J. (2002)  
Zekere banden: Sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid. Sociaal en Cultureel  
Planbureau, Den Haag.
- INTRAVAL (2007)  
Wijkklankbord Schoon, Heel en Veilig Beijum. Eerste meting. St. INTRAVAL,  
Groningen
- Keizer, K., Lindenberg, S. & Steg, L. (2008)  
The spreading of disorder. Science, 322, 1681-1685.
- Knol, F. (2005)  
Wijkkwaliteiten gemeten. Tijdschrift voor Veiligheid en Veiligheidszorg, 4 (3), 50-  
51.
- Lindenberg, S. M. (1998)  
Solidarity: Its microfoundations and macro-dependence. A framing approach. In: P.  
Doreian & T. Fararo (eds.), The problem of solidarity. Theories and models.  
Amsterdam: Gordon and Breach Publishers, pp. 61-112.
- Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (2003)  
Beter thuis in wonen. Kernpublicatie Woningbehoefte Onderzoek 2002. Ministerie  
van VROM, Den Haag.

- Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (2004)  
Leefbaarheid van wijken. Ministerie van VROM, Den Haag.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2005)  
Memorie van Toelichting Wet op Maatschappelijke Ondersteuning (WMO).  
Ministerie van Gezondheid, Welzijn en Sport, Den Haag.
- Snippe, J., M. van Zwieten, B. Bieleman (2009)  
Overlast en veiligheid Oude wijken. St. INTRAVAL, Groningen.
- Stiel (2011)  
Eindrapportage Buurtbemiddeling De Wijert-Noord 2008 t/m 2010.
- Wittebrood, K. & Beem, M. van (2004)  
Sociale veiligheid door gelegenheidsbeperking: wat helpt en wat niet? Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag.
- Wilson, J.Q. & Kelling, G.E. (1982)  
Broken Windows: the Police and Neighbourhood Safety. *The Atlantic Monthly*, 249 (3), 29-38.
- Wilson, M. & Daly, Martin (1985)  
Competitiveness, Risk Taking, and Violence: The Young Male Syndrome. *Ethology and Sociobiology*, 6, 59-73.

